

ค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

นายธานี นงนุช

ภาควิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ ๒๕๒๘

ท้องสมุทรวัดธรรม
ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

ห้องสมุด
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

กานิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยใน เขต เมืองและเขตชนบท
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง

นายธานี นงนุช

รายงานการวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2528 46.

เลขทะเบียน..... 160
เลขหมู่..... 331
23 ก.ค. 2530

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ที่มีลักษณะ เป็นแบบกำหนด
คำตอบให้เลือก และแบบมาตราส่วนประเมินค่า

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
ตามแผนการเดินทางที่ได้กำหนดไว้ ได้แบบสัมภาษณ์จำนวน 442 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่ม
ตัวอย่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t (t-test)

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ
ด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ด้านความหวังใยในผู้อื่นและด้านความมีใจกว้าง
อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
2. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์
ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ด้านความหวังใยในผู้อื่น ด้านความมีใจกว้าง
และด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
3. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ด้านความหวังใยในผู้อื่น และด้าน
ความมีใจกว้าง อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง
4. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบ
ด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง
5. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง
6. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง
7. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ด้านความมีใจกว้าง และด้านการสนับสนุน

สนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น คนไทยในเขตเมืองมีค่านิยมสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ส่วนค่านิยมอื่น ๆ นั้นคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทมีค่านิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ค่านิยมห่วงใยในผู้อื่น คนไทยในเขตชนบทมีการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าคนไทยในเขตเมือง แต่ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน คนไทยในเขตเมืองมีการปลูกฝังค่านิยมมากกว่าคนไทยในเขตชนบท ส่วนค่านิยมอื่น ๆ นั้น คนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทมีการปลูกฝังค่านิยมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กิติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากหัวหน้าครัวเรือนที่
เสียสละเวลาในการให้สัมภาษณ์ และมีภคินีภคานีระดับปริญญาตรี วิชาเอกการวัดผลการศึกษา จำนวน
4 คน ที่ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล คือ นายจตุพล ปิ่นตา นายประจักษ์ ก้อนแก้ว นางสาวมาลินี
สุพล และนางสาววันเพ็ญ สุพรรณสาย ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของทุก ๆ ท่าน จึงขอขอบ
คุณไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ
ที่ให้ทุนสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้เป็นจำนวนเงิน 15,000 บาท (หนึ่งหมื่นห้าพันบาทถ้วน)

ธานี นงนุช

ธันวาคม 2529

สารบัญ

หน้า

	บทคัดย่อ	๗
	กิจกรรมประกาศ	๙
	สารบัญตาราง	๗
บทที่		
1	บทนำ	1
	ความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
	สมมติฐานของการวิจัย	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	ข้อตกลงเบื้องต้น	3
	ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย	4
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	4
2	เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
	ความหมายของคานิยม	6
	ความหมายของประชาธิปไตย	8
	คานิยมแบบประชาธิปไตย	11
	ความหมายของการปลุกฝัง	13
	ความสำคัญของครอบครัว	14
	การแบ่งชนชั้นทางสังคม	16
	ชนชั้นในสังคมไทย	19
	ความแตกต่างระหว่างอาชีพของชนชั้นกลางกับชนชั้นต่ำที่มีผลต่อการยอมรับ เลี้ยงดู	23

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
	ชนชั้นกับพฤติกรรมทางการเมือง	26
3	วิธีดำเนินการวิจัย	28
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	31
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	32
	การวิเคราะห์ข้อมูล	32
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37
5	สรุปผล อภิปรายผล และขอเสนอแนะ	49
	สรุปผลการวิจัย	50
	อภิปรายผล	51
	ขอเสนอแนะ	55
	บรรณานุกรม	56
	ภาคผนวก	60

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	วิธีให้ ^๖ น้ำหนักคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่าแต่ละข้อ ในการศึกษากา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย	33
2	วิธีแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วน ประเมินค่าแต่ละองค์ประกอบในการศึกษากา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย	33
3	วิธีแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วน ประเมินค่าแต่ละองค์ประกอบในการศึกษาการปลุกฝังกา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย	34
4	จำนวนหัวหน้าคร้ว ^๖ เร็อนจำแนกตามเพศ และเขตที่อยู่อาศัย	37
5	จำนวนหัวหน้าคร้ว ^๖ เร็อนจำแนกตามจังหวัดที่อยู่ และเขตที่อยู่อาศัย	38
6	จำนวนหัวหน้าคร้ว ^๖ เร็อนจำแนกตามอาชีพ และ เขตที่อยู่อาศัย	39
7	จำนวนหัวหน้าคร้ว ^๖ เร็อน จำแนกตามจำนวนบุตรและเขตที่อยู่อาศัย	40
8	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของกา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย ของคนไทย	41
9	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของกา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย ของคนไทยในเขตเมือง	42
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของกา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตย ของคนไทยในเขตชนบท	43
11	เปรียบเทียบความแตกต่างของกา ^๖ นิมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขต เมือง และเขตชนบท	44
12	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการปลุกฝังกา ^๖ นิมแบบ ประชาธิปไตยของคนไทย	45
13	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการปลุกฝังกา ^๖ นิมแบบ ประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง	46

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการปลูกฝังค่านิยมแบบ
ประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท	47
15	เปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย
ของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท	48

ความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

ประชาธิปไตยเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการปลูกฝังให้กับคนในชาติ และขณะนี้พื้นฐานของประชาธิปไตยของคนไทยยังไม่ดีพอ สถาบันแรกที่ควรพิจารณาคือสถาบันครอบครัว พ่อ แม่ และปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมและระเบียบวินัยต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ประชาธิปไตยในระบอบการปกครองประเทศเป็นไปอย่างราบรื่น เป็นการปูพื้นฐานประชาธิปไตยตั้งแต่ในบ้าน ถ้าการที่ระเบียบวินัยในบ้านปลูกฝังเป็นนิสัยแล้ว เมื่อออกไปสู่สังคมใหญ่ ความเคยชิน นิสัยต่าง ๆ ที่ได้รับการปลูกฝังย่อมจะช่วยให้สังคมที่ใส่หาประชาธิปไตยดำเนินไปด้วยดี

การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย เป็นวิธีหนึ่งของกระบวนการดำเนินการอบรมทางสังคม พาร์สัน เน้นว่า เป็นกระบวนการทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง เป็นกระบวนการที่ปราศจนอบรมนิสัยมาชิกของสังคมไทรทาบแนว อันจะทำให้บุคคลยอมรับเป็นของตนโดยไม่รู้สึกลัวว่าถูกบังคับแต่อย่างใด กระบวนการนี้มีอยู่ตลอดชีวิตของบุคคลและดำเนินการโดยครอบครัว โรงเรียน มหาวิทยาลัย และกลุ่มอาชีพ (1 : 115) นักการศึกษาบางคนเชื่อว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในวันข้างหน้า โดยเฉพาะการปรับตัวให้รู้จักปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม เพื่อว่าเด็กนั้นจะสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขในอนาคต ในการเตรียมการดังกล่าว เด็กจะได้รับการอบรมปลูกฝังคุณธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ยังเล็ก ๆ (2 : 584)

นักสังคมวิทยาถือว่า เสถียรภาพของสังคมจะมีความมั่นคงเพียงใดขึ้นอยู่กับเสถียรภาพของแต่ละครอบครัวภายในสังคมนั้น ๆ เช่น การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นไปได้อย่างสมบูรณ์ต่อเมื่อบรรยากาศการปกครองภายในครัวเรือน เป็นแบบประชาธิปไตยเช่นกัน บรรยากาศของบ้านส่งเสริมบุคลิกภาพของคนที่อยู่ในสังคมประชาธิปไตย ก็คือบ้านที่มีความสามารถยอมรับบุตรให้ทุกคนมีสิทธิ์ออกเสียงแสดงความคิดเห็น เด็กที่เติบโตในบ้านแบบนี้ได้รับการฝึกให้แสดงความคิดเห็นใช้เหตุผลโต้แย้งก็จะเป็นคนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าซักถาม มีความสนใจใคร่รู้ใคร่เห็น กระตือรือร้นเป็นตัว

ของตัวเอง มีลักษณะผู้นำ สามารถวางแผนล่วงหน้า มีความคิดริเริ่ม รักษาสิทธิ และยึดมั่นในอุดมคติของตน มีพัฒนาการทางอารมณ์สูง ไม่ถึงเจริญถึงสภาพอารมณ์มั่นคง ไม่หงุดหงิดง่าย เพราะได้รับอนุญาตให้สมาคมกับผู้อื่น รวมทั้งผู้ใหญ่ ในบรรยากาศที่เด็กได้รับการยอมรับ ดังนั้นการอบรมสั่งสอนของบิดามารดา ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตร และบรรยากาศของบ้าน จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก (3 : 309 - 310) การที่เด็กมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในครอบครัวนั้นก่อให้เกิดขบวนการอบรมทางสังคมให้แก่เด็ก เช่น พื้นฐานความรู้สึกนึกคิด ทัศนคติ และค่านิยม เป็นต้น สิ่งเหล่านี้นอกจากจะเริ่มรู้จากการสั่งสอนของพ่อแม่ญาติพี่น้องแล้ว ยังมีบางสิ่งบางอย่างที่เด็กรับรู้ได้โดยไม่รู้ตัวจากสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว เช่น การเลียนแบบผู้ใหญ่ที่เด็กอยู่ใกล้ชิดเพราะชอบพอ ความสัมพันธ์เช่นนี้จะส่งผลถึงบุคลิกภาพของเด็ก เด็กจะมีความคิดริเริ่ม กล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยอยู่กับบรรยากาศความเป็นประชาธิปไตยภายในบ้าน ที่มีพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศดังกล่าว (4 : 64)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตเมืองและเขตชนบท เพราะเป็นท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกันทั้งในด้านความเป็นอยู่ ความสะดวกสบายต่าง ๆ สำหรับการศึกษาค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยในเขตเมืองและเขตชนบท จากการค้นคว้าตามแหล่งต่าง ๆ ยังไม่พบว่ามีผู้ใดได้ทำไว้ ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยในเขตเมืองและเขตชนบท เพื่อจะได้เสนอแนะแนวทางในการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมต่อไป โดยผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นพื้นที่ทำการศึกษา เพราะอยู่ในภาคที่แห้งแล้งและเป็นภาคที่ประชาชนมีรายได้ต่ำสุดของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย
2. เพื่อศึกษาค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง
3. เพื่อศึกษาค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท
4. เพื่อศึกษาการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย

5. เพื่อศึกษาการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง
6. เพื่อศึกษาการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท
7. เพื่อเปรียบเทียบค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท
8. เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท

สมมติฐานของการวิจัย

1. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง
2. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง
3. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับต่ำ
4. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง
5. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง
6. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับต่ำ
7. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท
8. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทในปี

พ.ศ. 2529

2. ผู้วิจัยทำการศึกษาเขตเมืองและเขตชนบทในพื้นที่ 4 จังหวัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ข้อมูลที่รวบรวมได้ถือว่าเป็นข้อมูลที่ถูกตรวจสอบกับสภาพความเป็นจริงทุกประการ
2. หัวหน้าครัวเรือนตอบคำถามอย่างเต็มใจและจริงใจ

ความหมายของคำบางคำที่ใช้ในการวิจัย

หัวหน้าครัวเรือน หมายถึงบุคคลที่อาศัยในครัวเรือน เป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในการดูแลปกครองสมาชิก โดยได้รับการยกย่อง หรือเป็นผู้อาวุโสซึ่งสมาชิกยอมรับเป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้ทำงานหาเลี้ยง ให้ความอุปถัมภ์ในเชิงเศรษฐกิจแก่สมาชิก ตลอดจนป้องกันสวัสดิภาพของสมาชิกในครัวเรือนด้วย

เขตเมือง หมายถึง เขตเทศบาลของจังหวัดต่าง ๆ

เขตชนบท หมายถึง พื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขตเทศบาลของจังหวัดต่าง ๆ

ค่านิยม หมายถึง ความเชื่อถือของคนเกี่ยวกับพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องกระทำ แล้วจะได้อิทธิพลในสิ่งที่ตั้งงาม เป็นที่ยินยอมของสมาชิก หรือ ความเชื่อในสิ่งที่ต้องปฏิบัติอันเป็นสิ่งที่ยังปรารถนาของสังคมนั้น ๆ อาจเป็นความเชื่อในหลายอย่างเกี่ยวกับการปฏิบัติของสมาชิกที่จัดไว้ว่าเป็นมาตรฐาน อันเป็นเงื่อนไขที่จะขึ้นถึงอุดมคติอันพึงปรารถนาของสังคมนั้น ๆ

ค่านิยมแบบเซล์ฟ - ไดเรกชัน (Self-Direction) หมายถึง ค่านิยมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีการควบคุมมาจากภายในตัวเอง

ค่านิยมแบบ คอนฟอร์มิตี (Conformity) หมายถึง ค่านิยมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องอาศัยกฎเกณฑ์จากภายนอก

การปลุกฝัง หมายถึง การอบรมเลี้ยงดู หรือ อบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่มีต่อบุตร

ค่านิยมแบบประชาธิปไตย หมายถึง บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมของบุคคล 6 ประการคือ ความห่วงใยในผู้อื่น ความมีใจกว้าง การให้สิทธิเสรีภาพ การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ความเคารพซึ่งกันและกัน และความรับผิดชอบ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง หมายถึง จังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ร้อยเอ็ด นครราชสีมา และชัยภูมิ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยทำใหทราบ

1.1 ค่านิยมและการปลุกฝังค่านิยมของคนไทย

1.2 ค่านิยมและการปลุกฝังค่านิยมของคนไทยในเขตเมืองและ เขตชนบท

- 1.3 ค่านิยมและการปลูกฝังค่านิยมของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทว่าแตกต่างกันหรือไม่
2. ผลการวิจัยจะอำนวยประโยชน์ให้แก่
 - 2.1 สถาบันการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญต่อจากสถาบันครอบครัว โดยข้อเท็จจริงที่ได้ อาจช่วยกระตุ้นให้สถาบันการศึกษา พยายามปลูกฝังค่านิยมที่สอดคล้องกับระบบการปกครองใช้กับเยาวชนมากขึ้น เพราะตระหนักถึงผลที่จะได้รับในระดับต่อไปคือ การปกครองประเทศด้วยระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 2.2 สถาบันอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสำหรับวางแผนในการดำเนินการ เปลี่ยนแปลงหรือปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยต่อไป

เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับค่านิยม และการปลูกฝังค่านิยมแบบ
ประชาธิปไตย โดยมีหัวข้อจะเสนอตามลำดับดังนี้

1. ค่านิยม
2. ประชาธิปไตย
3. ค่านิยมแบบประชาธิปไตย
4. การปลูกฝัง
5. ความสำคัญของครอบครัว
6. การแข่งขันทางสังคม
7. ชนชั้นในสังคมไทย
8. ความแตกต่างระหว่างอาชีพของชนชั้นกลางกับชนชั้นต่ำ ที่มีผลต่อการยอมรับเลี้ยงดู
9. ชนชั้นกับพฤติกรรมทางการเมือง

ความหมายของค่านิยม

ตามปกติ ค่านิยมเป็นสิ่งสำคัญที่มีบทบาทต่อพฤติกรรมต่าง ๆ ในการเสาะแสวงหาในสิ่ง
ที่ต้องการ ค่านิยมจะเป็นตัวผลักดันหรือทำให้บุคคลมีพฤติกรรมต่าง ๆ ได้ หรืออีกนัยหนึ่งค่านิยม
เป็นตัวควบคุมพฤติกรรมด้วย (5 : 528) ค่านิยมเป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตมีความหมาย (6 : 189)
ทั้งนี้เนื่องจากในชีวิตประจำวันของคนเรามักจะพบสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เราสนใจ
เราต้องการ หรือไม่ต้องการอยู่เสมอ บางครั้งเกิดความรู้สึกขึ้นมาว่า เราต้องการทำสิ่งนั้น
ไม่ต้องการทำสิ่งนี้ แล้วเราก็เลือกปฏิบัติหรือทำตามสิ่งที่เราชอบสิ่งที่เรานิยม (7 : 65)

ค่านิยมเป็นที่รวมของทัศนคติต่าง ๆ อันเป็นหลักการ (Principles) แยกจาก ทัศนคติธรรมชา ซึ่งระบุถึงความประพฤติเฉพาะอย่าง ค่านิยมจะบอกเราว่าอะไรพึงปรารถนา อะไรไม่พึงปรารถนา อะไรดี อะไรชั่ว บางทีค่านิยมก็ใช้ในความหมายของทัศนคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เช่น ชอบหรือไม่ชอบ หนังสือ เงิน รถยนต์ เราถือว่าสิ่งเหล่านี้มีความสำคัญแค่ไหน (8 : 62) ค่านิยมของบุคคลหรือสังคม นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม หน้าที่ ความประพฤติ นักจิตวิทยาและนักสังคมวิทยาได้ให้ความสำคัญและความสำคัญของค่านิยมไว้ หลายประการ

มาร์จิ้น (Marginau) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นการวัดความพึงพอใจของมนุษย์ (9 : 38) เกรซ, ครัชฟิลด์และบัลลาซี (Kretch, Crutchfield and Ballachey) กล่าวว่า ค่านิยมเป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งใดเป็นที่พึงปรารถนาและสิ่งใดที่ไม่พึงปรารถนา ถ้าบุคคลใดยอมรับ ค่านิยมใดเป็นของตน ค่านิยมนั้นจะเป็นจุดหมายของบุคคลนั้น (10 : 102)

โรเซนเบิร์ก (Rosenberg) กล่าวว่า ค่านิยมหมายถึงสิ่งที่บุคคลทั่วไปสนใจ เป็นสิ่งที่บุคคลต้องการ เป็นสิ่งที่บุคคลรู้สึกเหมือนเป็นหน้าที่ เป็นสิ่งที่พอใจหรือบูชา (11 : 214)

ฮาร์ดิง (Harding) ถือว่า ค่านิยมตามความหมายของนักจิตวิทยา หมายถึงความต้องการและความชอบไม่ชอบ มีการพัฒนาเป็นระบบ และมีระดับแตกต่างกันออกไปในแต่ละบุคคล ค่านิยมสามารถแสดงออกโดยความรู้สึกที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด (12 : 61)

โรคีส (Rokeach) กล่าวว่า ค่านิยมเกี่ยวข้องกับสิ่งดีหรือไม่ดี หรือเป็นการจัด อันดับความชอบ ค่านิยมที่หึงค่านิยมและค่านิยม ถ้าเป็นค่านิยมถือว่าเป็นสิ่งดี เป็นสิ่งที่ต้องการ ถ้าเป็นค่านิยม หมายถึงความเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ชอบ (13 : 13)

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับค่านิยม เช่น ซีคอร์ด และ เบ็คแมน (Secord and Backman) กล่าวว่า ค่านิยมได้แก่การจำกัดระเบียบใหม่ของทัศนคติของบุคคล (14 : 195)

ค่านิยมเกิดจากการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการเลียนแบบของเด็กที่มีคอบิคารมารดาและบุคคลสำคัญอื่น ๆ นอกจากนี้ยังเกิดจากการได้รับแรงเสริมที่กระทำบ่อย ๆ จากบุคคลทั้งกล่าวอีกด้วย (15 : 114) บางท่านให้คำอธิบายความหมายของค่านิยมไว้กว้างมากกว่า หมายถึง สิ่งที่มีมียึดถือประจำใจ ที่ช่วยตัดสินใจในการเลือก ตราบใดที่มนุษย์ต้องเลือกต้องตัดสินใจในการกระทำ อยู่ มนุษย์ต้องอาศัยคุณค่าประจำตัวเป็นเครื่องกำหนด แม้กระทั่งสิ่งที่ทำจนเคยชินเป็นนิสัย มีคุณค่าที่ขอบให้ทำเช่นนั้นกำหนดอยู่ มิฉะนั้นแล้วก็คงไม่ยินดีที่กระทำจนกลายเป็นนิสัย ฉะนั้นเมื่อเกิดเป็นคนแล้วจะเลือกทำอะไรจะต้องอาศัยคุณค่าที่ตนยึดถือเป็นเครื่องกำหนดตัดสินใจ (16 : 52)

ความหมายของประชาธิปไตย

เมื่อมนุษย์เกิดมาต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นก้อน ย่อมต้องมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน และกันไม่มากก็น้อย จึงจำเป็นต้องมีระเบียบของสังคมถือปฏิบัติต่อกัน ความสัมพันธ์และระเบียบปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในสังคมนั้น ย่อมแตกต่างกันออกไปแล้วแต่จะตกลงกัน ฉะนั้นประชาธิปไตยจึงไม่ได้หมายถึงเฉพาะสิทธิการปกครองแบบหนึ่งเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ความสัมพันธ์หรือวิธีการดำเนินชีวิตแบบหนึ่งของมนุษย์ในสังคม เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องร่วมมือร่วมใจกัน แสดงความคิดเห็นและร่วมกันทำงาน หาใช่เป็นเพียงแบบหรือสิทธิการปกครองอย่างหนึ่ง ที่มีการเลือกตั้งผู้แทนราษฎรไปออกกฎหมาย โดยมีคณะรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน เป็นผู้บริหารประเทศเท่านั้นไม่ (17 : 5)

คำว่าประชาธิปไตย เป็นศัพท์ที่มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมีกำเนิดมาจากศัพท์ภาษากรีกที่ว่า Demokratia ซึ่งมีความหมายมาจากคำว่า Demos แปลว่า The People คำหนึ่ง และ Krotos แปลว่า Rule อีกคำหนึ่ง เมื่อรวมทั้ง 2 คำเข้าด้วยกัน แปลว่า ประชาชนผู้ปกครองหรือการปกครองโดยประชาชน (18 : 22)

เคทซ์ม (Ketchum) กล่าวว่า ประชาธิปไตยคือ สิ่งที่แปรปรวนได้ง่ายคล้ายของไหล สามารถโน้มเอียงไปตามความปรารถนาของประชาชน เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา และปรับปรุงตัวเอง เพื่อให้ได้ซึ่งสถานะใหม่ อุดมคติของประชาธิปไตย มิได้เป็นสิ่งที่ตั้งงามของรัฐ ของชาติ แต่เป็นสิ่งที่ตั้งงามของประชาชน (19 : 189)

จาก World Book Encyclopedia ประชาธิปไตย หมายถึง การตัดสินใจของคน
ทุก ๆ คน ซึ่งมีอิสระในการที่จะเลือกงาน เลือกที่อยู่อาศัยแสดงความคิดเห็น และเลือกนับถือ
ศาสนาที่ตนศรัทธา และยังมีเสรีภาพในการเลือกผู้แทนของตัวอีกด้วย นอกจากนี้ ประชาธิปไตย
ยังต้องการที่จะคุ้มครองและส่งเสริมเอกลักษณ์ของบุคคล และให้ความเสมอภาคแก่ทุก ๆ คนภายใต้
ขอบเขตของกฎหมาย (20 : 1937 - 1938)

อาจสรุปได้ว่า ประชาธิปไตยในทัศนะที่เป็นวิธีการปกครองก็คือ การรับรองในความเสมอ
ภาคของบุคคล โดยถือว่าทุก ๆ คนมีฐานะเท่าเทียมกันหมด และทุก ๆ คนมีเสรีภาพในการดำเนิน
ชีวิตของตนภายใต้ขอบเขตแห่งกฎหมาย แต่นักปรัชญาบางท่านก็เข้าใจว่า ประชาธิปไตย มิใช่เป็นแต่
เพียงวิธีการปกครองเท่านั้น หากแต่เป็นแนวทางดำเนินชีวิตอย่างหนึ่ง (Democracy As a Way
of Life) ดังนั้นจึงมีความหมายแตกต่างออกไปอีกแห่งหนึ่ง เช่น

Brubacher ได้กล่าวถึงความหมายของประชาธิปไตยในแง่ที่ 2 ไว้ใน "Modern
Philosophies of Education" ว่า ประชาธิปไตยต้องประกอบด้วย การเคารพในสถานะของ
แต่ละคนความเสมอภาคในสิ่งทั้งปวง เสรีภาพในทุกทาง และการมีส่วนร่วมในกิจการต่าง ๆ (21 ;
131 - 143)

เคทซ์ (Ketchum) ได้กล่าวถึง วิธีทางของการดำเนินชีวิตของประชาชนในระบอบ
ประชาธิปไตยไว้ว่า วิธีทางของการดำเนินชีวิตของคนในระบอบประชาธิปไตยนั้นย่อมประกอบด้วย

1. การรับความรู้ แสวงหาความจริงและศีลธรรม
2. รับฟัง และเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น
3. ช่วยเหลือและป้องกันผู้ที่อ่อนแอกว่า
4. ขจัดความลำเอียง และความหลงผิดในเรื่องของท้องถิ่นและประชาชน
5. ระวังและป้องกันสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพ
6. ยอมรับนับถือความคิดเห็นของส่วนรวม แม้ว่าจะไม่เห็นด้วยกับความคิดและข้อตกลง
นั้นก็ตาม

ประชาธิปไตย ตามนัยของนักการศึกษา มีว่า ประชาธิปไตยหมายถึง การดำรงชีวิต
ของบุคคลทุก ๆ คน ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์ต่อกันและกันโดยการปฏิบัติต่อกัน มิได้หมายความว่า

เพียงการปกครองเท่านั้น ซึ่งหมายถึง การดำรงชีวิตร่วมกันของบุคคลในสังคมอีกด้วย (22 : 461)
 ความสัมพันธ์ที่เรียกว่า ประชาธิปไตยนั้น สุเมธ สุภาลัย กล่าวแบ่งไว้เป็น 3 ลักษณะ
 ใหญ่ ๆ คือ

1. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการกระทำ ร่วมแรงร่วมใจในการทำงานด้วยความ
 เต็มใจ
2. ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการกระทำ และร่วมแรงร่วมใจในการทำงานนี้
 เราต้องยอมรับนับถือในแต่ละบุคคลทุกวิถีทาง
3. การแสดงความคิดเห็นที่ดี การมีส่วนร่วมที่ดี ตลอดจนยอมรับนับถือในแต่ละ
 บุคคลที่ดี ต้องกระทำลงไปโดยเชื่อในวิธีการแห่งปัญญา (17 : 6)

ไมเคิลส์ (Michaelis) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยว่ามีลักษณะดังนี้

(23 : 36 - 42)

1. การรู้จักทำตนในเข้ากับผู้อื่น (Social Adjustment)
2. การให้ความร่วมมือ (Cooperation)
3. การมีส่วนร่วม (Participation)
4. การรู้จักนำตนเอง (Self Direction)
5. การรู้จักรับผิดชอบ (Responsibility)
6. ใจกว้างขวาง (Broad - Mindedness)
7. การเกี่ยวข้องกับผู้อื่น (Concern for Other)
8. การทำงานเป็นหมู่คณะ (Group Action)

ประชาธิปไตยในรูปของแนวทางดำเนินชีวิต จำต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมที่จำเป็นต่อการ

ดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ดังนี้ (24 : 8 - 10)

1. ความเคารพซึ่งกันและกัน (Respect for the Individual) ซึ่งเรียกว่า

การวรรกรรม

2. การร่วมมือประสานงานและแบ่งงานกันทำ (Sharing, Participating
 and CO - operating) หรือที่เรียกว่า สามัคคีธรรม

3. ความเชื่อในวิธีการแห่งปัญญา (The Method of Intelligence) หรือเรียกว่า

ปัญญาธรรม

- 4. ความรับผิดชอบ (Responsibility)
- 5. ความห่วงใยในผู้อื่น (Concern for Others and Common Welfare)
- 6. ความมีใจกว้าง (Open - Mindedness)
- 7. ความคิดสร้างสรรค์ (Creativeness)

ค่านิยมแบบประชาธิปไตย

ค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ใช้ในการศึกษารังนี้ แบ่งออกเป็น 6 ประการคือ

- 1. ความห่วงใยในผู้อื่น ในลักษณะของ
 - 1.1 ความไม่เห็นแก่ตัว กำหนัดถึงสวัสดิภาพของผู้อื่นไม่ว่ากรณีใด
 - 1.2 ความร่วมมือร่วมใจในสารทำงานเพื่อส่วนรวม
 - 1.3 การไม่ทำลายผู้อื่น
 - 1.4 ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
- 2. ความมีใจกว้าง ในลักษณะของ
 - 2.1 การรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์
 - 2.2 การพร้อมที่จะรับความคิดใหม่ เพื่อแนวทางการแก้ปัญหาอื่น ๆ
 - 2.3 การออกนอกความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนเองและยอมรับการตกลงใจของคน
หมู่มาก
 - 2.4 ความเสียสละเมื่อเกิดการขัดแย้ง
 - 2.5 การใช้เหตุผลและความจริงในการแก้ปัญหา
- 3. การให้สิทธิเสรีภาพ ในลักษณะของ
 - 3.1 ความเป็นตัวของตัวเอง
 - 3.2 การพึ่งตนเอง
 - 3.3 การมีสิทธิในการกระทำและตัดสินใจ

4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ในลักษณะของ
 - 4.1 การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและการตกลงใจ
 - 4.2 ความเชื่อมั่นในตนเอง การเลือก และการตัดสินใจด้วยตนเอง
 - 4.3 การรู้จักใช้เหตุผลโต้แย้ง
5. ความเคารพซึ่งกันและกัน ในลักษณะของ
 - 5.1 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 5.2 การไม่พูดจาเหยียดหยามสติปัญญาความสามารถของผู้อื่น
 - 5.3 การเคารพในสิทธิของผู้อื่น
6. ความรับผิดชอบ ในลักษณะของ
 - 6.1 การมีวินัยต่อตัวเอง
 - 6.2 ความซื่อสัตย์
 - 6.3 ความไว้วางใจได้

ขยายความ ความหมายของกานิยมแบบประชาธิปไตยทั้ง 6 ประการดังกล่าวข้างต้น
อีกได้ดังนี้

1. ความหวังใจในผู้อื่น นับว่าเป็นคุณธรรมของประชาธิปไตยอย่างหนึ่ง ที่มุ่งจะคัด
ธรรมเนียมของมนุษย์ที่เห็นแก่ตนและคิดเพื่อตน สังคมประชาธิปไตยจะดำรงอยู่ไม่ได้ถ้าสมาชิกแต่ละ
คนเห็นแก่ตนตายเดี่ยว ไม่คำนึงถึงสวัสดิภาพของผู้อื่น
2. ความมีใจกว้าง เช่น การยอมรับความแตกต่างในแง่ของความคิดเห็น เราต้อง
ยอมรับว่าคนต้องมีความแตกต่างกัน ฉะนั้นในสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีใจกว้าง ยอมรับฟังความ
คิดเห็นของผู้อื่น มีขันติอดทนต่อสิ่งที่ขัดแย้ง ไม่ว่าจะในแง่ศาสนา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี
หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใด ความมีใจกว้างจะช่วยให้ผู้อื่นสามารถใช้สิทธิเสรีภาพในการเลือกของตนเองได้
มากขึ้น
3. การให้สิทธิเสรีภาพ สิทธิและเสรีภาพเป็นหลักสำคัญที่จะขาดเสียมิได้ในสังคมที่เป็น
ประชาธิปไตย การให้สิทธิเสรีภาพภายในขอบเขตจะช่วยให้เด็กเป็นคนที่พึ่งตนเอง เป็นตัวของตัวเอง
และต่อมาคือทำให้มีความรับผิดชอบสูง

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น เป็นคุณธรรมที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่จะต้องปลูกฝังให้กับเด็กในสังคมประชาธิปไตย การสนับสนุนให้เด็กแสดงความคิดเห็นเป็นการฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดใช้เหตุผล มีความเชื่อมั่นในตัวเองและกล้าแสดงออกเมื่อผู้ใหญ่ยอมรับความคิดเห็นของเขา หลาย ๆ ครั้งเขาก็จะทำให้เขาเกิดความกล้าแสดงออก ใช้เหตุผลได้ถูกต้องกับสถานการณ์ได้ดียิ่งขึ้น

เบรคเคนริดจ์ (Breckenridge) ได้อ้างถึงการศึกษาศาสตร์ของสโตรทเธอร์ (Strother) แจ็ค (Jack) และเพจ (Page) ซึ่งพบว่า การได้รับการยอมรับจากครอบครัว จะเป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้เด็กสามารถพัฒนาความคิดเรื่องการนับถือตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความสามารถในการควบคุมตนเอง มีความรับผิดชอบและมีความสามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมด้วย (25 : 497)

5. การเคารพซึ่งกันและกัน เป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นโดยความเคารพ ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามสติปัญญาหรือความสามารถของกันและกัน การฝึกให้เด็กรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นการวางรากฐานประการหนึ่งสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตย และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม (26 : 686)

6. ความรับผิดชอบ สังคมประชาธิปไตยมีสิ่งที่จะต้องแข่งขันอยู่อย่างหนึ่งคือ ในขณะที่ยอมรับนับถือสิทธิของแต่ละคนที่กระทำอะไรได้อย่างเสรี ถ้าการกระทำนั้นไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศีลธรรมอันดี แต่ก็เรียกร้องให้บุคคลมีความรับผิดชอบด้วย ทั้งนี้ก็เพราะถ้ายอมให้กระทำตามใจชอบอย่างเดียว สังคมก็จะคุมกันไม่ได้ เพราะแต่ละคนอาจกระทำหรือเงินกระทำได้อย่างกว้างขวาง เช่น บุคคลอาจเกียจคร้านในการงาน ปฏิบัติงานไปวันหนึ่ง ๆ พอให้เสร็จ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศต่าง ๆ ที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย มีปัจจัยมาจากความรับผิดชอบอย่างสูงของประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศนั้น ๆ

ความหมายของการปลูกฝัง

การปลูกฝังในที่นี้ หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูหรือการอบรมสั่งสอนของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Socialization

คำว่า การปลูกฝัง เป็นคำที่นักวิทยาศาสตร์สังคมใช้อธิบายถึงกระบวนการซึ่งบุคคล

พยายามหาความรู้ ความชำนาญ และความรู้อีกทางจิตใจอารมณ์ ที่จะช่วยให้เขาสามารถมีส่วนร่วม กับสมาชิกของกลุ่มในสังคมใดด้วยดี ไม่มีสังคมใดในโลกที่จะไม่มีกระบวนการอันนี้ เพราะเป็นการ เตรียมตัวให้สมาชิกใหม่ของสังคมใดทำกิจกรรมและรับผิดชอบต่อ ๆ ไป (27 : 1)

ซีคอร์ด (Secord) และแบคแมน (Backman) ให้ความหมายของคำว่า Socialization ไว้ว่า เป็นกระบวนการปะทะสังสรร ที่ทำให้ค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรม ของบุคคลแปร เปลี่ยนไปตามความคาดหวังของกลุ่มที่ตนอยู่ โดยได้รับการเรียนรู้จากผู้ใหญ่รอบตัว โดย ผ่านการควบคุมและฝึกฝน ซึ่งเป็นคำที่นักจิตวิทยา, นักจิตวิทยาสังคม นักสังคมวิทยา และนักมานุษย- วิทยาชอบใช้ (14: 523-526)

โคลเลอร์ (Kollor) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เกิดใหม่ ๆ (Neonates) สามารถอยู่ในสังคมใด หรือในอีกแห่งหนึ่ง หมายถึง กระบวนการศึกษาในความ หมายที่กว้าง มักจะเกิดขึ้นช่วงอายุคนแล้วคนเล่า ซึ่งประกอบด้วยค่านิยม ความคิด ความรู้ ทักษะ หรือความเชื่อ มันจะเริ่มในครอบครัวเป็นแห่งแรกแล้วขยายออกไปภายนอก เป็นวงจรชีวิตที่ทำให้ ใจแจ่มชัดคล้วไกลออกไป จากการเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นกระบวนการที่คนในแต่ละช่วงอายุ (Generations) จะเป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำ ก็ได้รับการเลี้ยงดูมาจากคนรุ่นก่อน และถ่ายทอดให้แก่คนรุ่นหลังต่อไป (28 : 264)

ความสำคัญของครอบครัว

ครอบครัวเป็นแหล่งที่ให้กำเนิดมนุษย์ และทำหน้าที่อบรมสั่งสอนขั้นต้นของสังคมให้มนุษย์ มีความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ ทักษะ และค่านิยมอย่างต่าง ๆ นอกจากนี้แล้ว ครอบครัวยังเป็น หน่วยการปกครองที่เล็กที่สุดของสังคมอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมไทย บทบาทดังกล่าวของ ครอบครัวยังคงมีอยู่ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด แม้สมาชิกในครอบครัวจะเติบโตหรือแยกครอบครัวใหม่แล้วก็ตาม บิดามารคายังติดตามช่วยเหลือแนะนำในการครองชีพต่อไป ดังนั้น บิดา มารดา ปู่ย่า ตายาย หรือ พี่ ป้า น้า อา ย่อมมีอิทธิพลเหนือบุตรหลานเป็นส่วนใหญ่ และบุตรหลานจะนำมาปฏิบัติไม่ว่าตนจะ ได้เข้าไปอยู่ในสังคมที่เจริญกว่า หรือกว้างใหญ่กว่า หากครอบครัวมีหลักการแนวทางในการอบรม ลักษณะนิสัยของเด็กที่ไม่สอดคล้องกับหลักการปกครองประเทศแล้ว ประชาชนที่มาจากครอบครัว

แบบนิยมนจะมีค่านิยม ทักษะ และพฤติกรรมที่ไม่อาจสนับสนุนส่งเสริมการปกครองไปด้วย (29 : 21-22)

แมน (Mann) กล่าวว่า สังคมเป็นผู้กำหนดทัศนคติ ค่านิยม นิสัย รูปแบบของการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น การให้ความร่วมมือหรืออภัยว่างการเป็นสมาชิกของสังคม ได้รับการฝึกฝน ควบคุมและสั่งสอน ค่านิยม และพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งทั้งนี้ เป็นผลของการอบรมทางสังคม โดยเริ่มจากระดับบ้านซึ่งบิดามารดาเป็นผู้ให้ รัฐบาลเสรีประชาธิปไตยน่าจะให้ความสนใจและตระหนักในเรื่องเอกลักษณ์บุคคลและบทบาทของบุคคลในสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไข้ของบุคคล (15 : 3)

ไอว สตรีเมซาร์ทน์ ได้ให้ความเห็นและเสนอความคิดในการปลูกฝังประชาธิปไตยไว้ว่า เป็นหน้าที่ของบิดามารดาที่ต้องเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนให้บุตรธิดาเป็นคนดี มีความรู้ในการจัดแจงงานให้ทำตามความรู้และแนวหน้าที่ในรูปของกรรมการ มีการประชุมแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ปลูกฝังให้บุตรธิดามีความเสียสละ กล้าคิดริเริ่ม และกล้ารับผิดชอบต่อส่วนรวม อันเป็นแนวทางสร้างรากฐานแห่งระบอบประชาธิปไตย (30 : 72)

สุชา จันทรเอน เขียนถึงผลของการเลี้ยงดูซึ่งมีต่อบุคลิกภาพไว้ว่า การเลี้ยงดูและการอบรมเด็กมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก จะเห็นว่าบิดามารดาที่ใช้อำนาจสิทธิขาดของตนเอง หรือเป็นคนมีระเบียบจัด ไม่ยอมให้เด็กทำอะไรตามใจ ทำให้เด็กอยู่ภายใต้บรรยากาศที่เรียกว่า "ออกคำสั่ง" จะทำให้เด็กไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความเชื่อมั่น ขาดความคิดสร้างสรรค์ จะปฏิบัติตามคำสั่งเท่านั้น ส่วนเด็กที่บิดามารดาตามใจหรืออยู่ภายใต้บรรยากาศ "ปล่อยตามเรื่อง" เด็กก็จะทำอะไรโดยขาดหลักการ ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากบิดามารดา ทำให้ไม่มีแนวชีวิตที่จะยึดถือ ไม่รู้จักคิด หรือรู้คุณค่าของการกระทำต่าง ๆ จะทำให้เด็กเกิดความบกพร่องเมื่อต้องไปทำงานร่วมกับผู้อื่น สำหรับเด็กที่ทางบ้านเลี้ยงแบบบรรยากาศ "ประชาธิปไตย" นั้น จะทำให้เด็กพัฒนาบุคลิกภาพอย่างเต็มที่ เพราะเด็กได้ฟังคำแนะนำต่าง ๆ จากผู้ใหญ่ รู้จักตัดสินใจว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ ทำให้เขาเป็นตัวของตัวเอง เกิดความเชื่อมั่นที่จะทำอะไรตามความคิดเห็น และอยู่ภายใต้สังคมที่ผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำ (31 : 5)

การแบ่งชนชั้นทางสังคม

การแบ่งชนชั้นของบุคคลในสังคมใด ๆ หมายถึง การที่บุคคลในสังคมนั้น ๆ ใ้ถูกจัดแบ่งออกเป็นอันดับต่าง ๆ ที่มีระบบอันดับชี้ให้เห็นว่าคนที่อยู่ในตำแหน่งหรือฐานะนั้นมีเกียรติหรือได้รับการยกย่องว่าอยู่ในอันดับที่สูงกว่า เขาก็มีหรือต่ำกว่าชนชั้นของบุคคลหรือกลุ่มของบุคคลตามลำดับในสังคมที่วัดไว้ ชนชั้นของบุคคลในสังคมเป็นความแตกต่างของบุคคลซึ่งมีรากฐานและเนื้อหามาจากความไม่เท่าเทียมกันในสิทธิ ความสะดวกสบาย หน้าที่ ความรับผิดชอบ แบบแผนของชีวิตในสังคม ทำให้บุคคลในสังคมเกิดความแตกต่างกันอย่างมากมาทั้งในด้านสุขภาพ อนามัย ความมั่งคั่ง ทรัพย์สินสมบัติ วิชาความรู้ ประสบการณ์ต่อชีวิต ตลอดจนความสุขความทุกข์ในชีวิตโดยทั่ว ๆ ไป การที่บุคคลในสังคมเป็นสมาชิกของชนชั้นใดชนชั้นหนึ่งนั้น มีอิทธิพลต่อชีวิตของเขาในโอกาสที่จะเลือกคู่แต่งงาน จำนวนบุตร การศึกษา ชนิดของโรงเรียนที่จะศึกษาเล่าเรียน และอาชีพที่จะมีต่อไป

พอสรุปได้ง่าย ๆ ว่า การที่บุคคลในสังคมเป็นสมาชิกชนชั้นที่แตกต่างกันนั้น ทำให้เขามีความแตกต่างกันในวัฒนธรรมหลายอย่างในการดำเนินชีวิต (Style of Life) ซึ่งรวมทั้งอำนาจและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ บุคลิกลักษณะ ธรรมเนียม และทัศนคติทั่วไปแห่งชีวิต (7: 104-107)

การแบ่งชนชั้นของคนมักยึดแนวความคิดของนักวิชาการตะวันตก สาเหตุสืบเนื่องมาจากการศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ของประเทศตะวันออกมีน้อย การแบ่งเป็นช่วงชั้น หรือระดับและชนชั้น ปกติถือเอาความแตกต่างในเรื่องต่อไปนี้เป็นมาตรฐานตัดสินคือ

1. ความไม่เสมอภาคหรือความแตกต่างในเรื่องอำนาจ
2. ความไม่เสมอภาคหรือความแตกต่างในเรื่องศักดิ์ศรี การยกย่อง
3. ความไม่เสมอภาคหรือความแตกต่างในทรัพย์สินหรือความมั่งคั่ง (32: 29)

วอร์เนอร์ (Warner) ได้ใช้ปัจจัย 6 ประเภทเป็นคณิศในการแบ่งชนชั้น ได้แก่ อาชีพ จำนวนรายได้ แหล่งที่มาของรายได้ ประเภทของที่อยู่อาศัย เขตที่อยู่อาศัย การศึกษา (33: 57) ส่วนฮอลลิงส์เฮด (Hollingshead) และเรดลิช (Redlich) ได้ใช้ปัจจัย 3 อย่างเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ที่อยู่อาศัย การศึกษา อาชีพ เป็นสำคัญ เพราะถือว่า

บุคคลซึ่งมีสิ่งอุปโภค บริโภค ทรัพย์สิน ทัศนคติ และคุณลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกันใน 3 ปัจจัยดังกล่าวย่อมเป็นชนชั้นเดียวกัน (34: 66-67)

คำว่า ชนชั้นในทัศนะของ คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) คือชนชั้นมีรากฐานอยู่กับสภาพเศรษฐกิจและความรู้สึกที่ตนอยู่ในชนชั้นใด เช่น ในระดับนักธุรกิจระดับย่อย เจ้าของร้านค้า พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมอาจจะมีรายได้พอ ๆ กัน และอาจจะมี ความแตกต่างกันในชนชั้น กล่าวคือ เจ้าของร้านค้าอาจอยู่ในระดับชนชั้นกลาง แต่พนักงานอยู่ในระดับต่ำก็ได้ (7: 31-32)

และชนชั้นตามทัศนะของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) แบ่งแยกออกเป็น 3 ทาง คือ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

1. ทางด้านเศรษฐกิจ แบ่งเป็นชนชั้นโดยใช้หลักเดียวกันกับของ คาร์ล มาร์กซ์ คือ
 - 1.1 เกี่ยวกับการผลิต โดยเป็นเจ้าของร้านหรือเป็นลูกจ้าง
 - 1.2 เกี่ยวกับการไต่สินค้า โดยผลิตเองหรือต้องซื้อ
2. ทางด้านสังคม แบ่งเป็นกลุ่มฐานะหรือกลุ่มสถานภาพ ดังนี้
 - 2.1 เน้นในเรื่องการบริโภคสินค้า เช่น ความโอ้อา ภูมิฐานะ หรือแสดงความสำคัญ เช่น ไข่เสื่อผ้าและที่อยู่อาศัย
 - 2.2 การมีทรัพย์สินเงินทอง แต่ใช้จ่ายบริโภคแบบไม่มีใครทราบว่าร่ำรวย ย่อมไม่อยู่ในกลุ่มที่มีฐานะสูง
 - 2.3 การมีทรัพย์สินน้อย แต่แสดงออกในการครองชีพอย่างโอ้อา ภูมิฐานะ สังคม อาจยกย่องให้อยู่ในกลุ่มที่มีฐานะสูงก็ได้

3. ทางด้านการเมือง เน้นในเรื่องของอำนาจ หรืออาจสรุปได้ว่า การจัดลำดับชั้นทางสังคมมีพื้นฐานมาจากปัจจัย 3 ประการ คือ การเป็นเจ้าของสินค้าทางเศรษฐกิจ การมีอำนาจในทางการเมือง และการมีเกียรติภูมิหรือมีชื่อเสียงในสังคม (35: 16)

บริเดเมียร์ (Bredemeier) กับสตีเฟนสัน (Stephenson) ได้ใช้ปัจจัยหรือตัวแปรดังกล่าวของ เวเบอร์ พิจารณาจัดลำดับชั้นทางสังคม โดยให้ความหมายในเรื่องลำดับชั้นว่า

เป็นความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องดังต่อไปนี้

1. ความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การไม่เท่าเทียมกันในเรื่องการกระจายสินค้าและบริการ ไปสู่สมาชิกในสังคม อันยังผลให้เกิดความแตกต่างในเรื่องตำแหน่งทางเศรษฐกิจของบุคคล โอกาสความก้าวหน้าในชีวิต ตลอดจนประสบการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความแตกต่างกันในเรื่องทัศนคติ ค่านิยม และทรัพยากรทางเศรษฐกิจที่มีต่อโอกาสที่จะพัฒนาความรู้ความชำนาญและความสามารถของบุคคล ดังนั้นบุคคลในสังคมจึงมีความแตกต่างกันเพราะมีสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่เท่าเทียมกัน

2. ความไม่เท่าเทียมกันทางด้านเกียรติภูมิ หมายถึง การประเมินความหมายของสถานภาพและบทบาทต่าง ๆ ทางสังคมในลักษณะสูงต่ำไม่เท่ากัน คนที่มีตำแหน่งหรือลำดับชั้นทางเกียรติภูมิไม่เท่าเทียมกัน มักจะมีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน ความแตกต่างที่เกิดขึ้นอย่างมองไปแง่ของการแต่งกาย กิริยาท่าทาง คำพูด แบบแผน การบริโภค การใช้เวลาว่าง

3. ความไม่เท่าเทียมกันทางด้านอำนาจ หมายถึง ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องการกระจายประสิทธิภาพของคนที่จะทำตามแนวทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม ประสิทธิภาพในที่นี้หมายความถึง ในด้านการเอาอะไรจากคนอื่น และทำให้คนอื่นยอมรับในสิ่งที่เราต้องการให้รับ การมีอำนาจปรากฏได้ในหลายลักษณะ เช่น การมีอำนาจในทางผลิตภัณฑ์ การมีอำนาจในการต่อรองหรือมีอำนาจตามหน้าที่ที่มีอยู่ (36: 318-321)

นอกจากตัวชี้วัดดังกล่าวแล้ว ตัวชี้ในเรื่องรายได้ การศึกษา อาชีพ เหล่านี้มักจะมีผู้นำมาใช้จัดลำดับชั้นทางสังคมเสมอ บุคคลที่มีสิ่งเหล่านี้คล้ายคลึงกันหรือเหมือน ๆ กัน จะถือว่าเป็นผู้ที่อยู่ในลำดับชั้นเดียวกัน

ออลเซน (Olsen) ชี้ให้เห็นว่าในสหรัฐอเมริกา มักจะใช้ตัวชี้ในเรื่องต่อไปนี้สำหรับจัดลำดับชั้นทางสังคม คือ

1. เศรษฐกิจและสังคม (Socio - Economic) เช่น อาชีพ การศึกษา รายได้ของบุคคล

2. อิทธิพลที่มีต่อสาธารณชน (Public Influence) วัดได้จากกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลในด้านการเมือง

3. การมีชื่อเสียง (Reputation) แสดงให้เห็นได้จากการยอมรับ การเคารพยกย่อง หรือการปฏิบัติตามจากคนอื่น
4. ชชาติภูมิ (Ethnicity) กำหนดจากเชื้อชาติ หรือการนับถือศาสนาของบุคคล
5. แบบแผนการดำเนินชีวิต (Style of Life) แสดงออกให้เห็นได้จากความเป็นอยู่ หรือการเป็นเจ้าของทรัพย์สินต่าง ๆ
6. ระดับสติปัญญา (Level of Intellectual) เห็นได้จากทัศนคติหรือรสนิยมต่าง ๆ ของบุคคล (37: 193)

หลักเกณฑ์การแบ่งชนชั้นที่ได้กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่าปัจจัยในการแบ่งชนชั้นที่จะขาดเสียไม่ได้ คือ ตัวแปรในเรื่องอาชีพ รายได้ ที่มาของรายได้ ชนิดที่อยู่อาศัย การศึกษา ซึ่งเป็นของวอร์เนอร์ (Warner) นักสังคมวิทยา และนักมานุษยวิทยาชาวอเมริกา ซึ่งถือกันว่าเป็นผู้ริเริ่มการศึกษาการจัดลำดับชั้นทางสังคมในสหรัฐอเมริกาอย่างมีระเบียบแบบแผน จากการศึกษาการจัดลำดับชั้นของนักสังคมวิทยาและนักมานุษยวิทยาต่างกล่าว ผู้ศึกษาได้เลือกเอาตัวชี้การจัดลำดับชั้นทางสังคมของวอร์เนอร์ และหลักเกณฑ์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic) ของออลเซน มาเป็นหลักในการเลือกชุมชนที่จะศึกษาเพราะความแตกต่างกันในเรื่องดังกล่าวเห็นได้ชัดเจน โดยเน้นความแตกต่างของ 2 ชุมชน (เขตเมืองและเขตชนบท) ในเรื่องการศึกษา อาชีพ และรายได้ ทั้งนี้เนื่องจากอาชีพและการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งจะชี้ให้เห็นถึงฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม บุคคลที่ประกอบอาชีพซึ่งสังคมถือว่ามีความเกียรตินั้น มีรายได้ดี ย่อมมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าบุคคลที่ประกอบอาชีพที่ไม่มีเกียรติ และการประกอบอาชีพของบุคคลย่อมเกี่ยวพันไปถึงระดับการศึกษาของบุคคลด้วย ผู้ที่มีการศึกษาสูงย่อมประกอบอาชีพที่มีรายได้ดี มีเกียรติ และทำให้มีรายได้สูงด้วย

ชนชั้นในสังคมไทย

ไพฑูริย์ เครือแก้ว กล่าวว่า ปัจจัยในการแบ่งชนชั้นของสังคมไทย มีดังนี้

1. ตระกูล เช่น ตระกูลเจ้าขุนนาง ฯลฯ หรือเรียกว่ามองกันที่สกุล
2. ความสำเร็จในวงราชการ เช่น ตำแหน่งในวงราชการ ทหาร พลเรือน เจริญศุขรา
3. อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง

4. ความมั่งคั่งในเงินทอง รวมทั้งรายได้ส่วนบุคคล
5. การศึกษา
6. ชนิตของอาชีพ

ความแตกต่างในเรื่องรายได้ และความมั่งคั่งของบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะมีส่วนมาจากอะไรก็ตาม มักจะเป็นผลให้บุคคลมีความแตกต่างกันในรูปแบบของการซื้อ การใช้จ่าย การศึกษาที่ได้รับ การแต่งกาย มารยาทในสังคม ธรรมเนียม และลักษณะวัฒนธรรมอื่น ๆ ดังนั้นฐานะที่แตกต่างกัน จึงกลายเป็นระบบแห่งการแบ่งชนชั้นของบุคคลในสังคม

ชนชั้นของบุคคล ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อจำนวนคนที่ได้รับการศึกษาเท่านั้น หากยังมีอิทธิพลต่อระยะเวลาแห่งการศึกษาและความฉลาดหลักแหลมแห่งปัญญาอีกด้วย หมายความว่า อัตราส่วนของคนรวยยอมเข้าโรงเรียนมากกว่าคนจน เรียนหนังสือนานกว่า เรียนชั้นสูงกว่า และมีโอกาสที่จะฝึกฝนสติปัญญาให้ฉลาดหลักแหลมมากกว่า และความเจริญเติบโตของปัญญาขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม (พ่อแม่ที่เป็นชนชั้นต่ำ ขาดการศึกษา ไม่เพียงแต่ขาดเงินและสิ่งจำเป็นใช้เลี้ยงดูลูกเท่านั้น หากยังขาดความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่เจริญแล้วอีกด้วย) ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้ศึกษาหาความรู้เป็นผลโดยตรงจากปัจจัยทางเศรษฐกิจของครอบครัว

ผลสืบเนื่องมาจากการศึกษา ทำให้เกิดความแตกต่างในแบบแผนของครอบครัว เป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักสังคมวิทยาว่า โดยเฉลี่ยแล้วยิ่งฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมของคู่สามีภรรยา หรือครอบครัวสูงขึ้นเท่าใดจำนวนลูกที่อีก็จะมีน้อยลง คือครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาสูง มักจะมีลูกน้อยกว่าครอบครัวชั้นต่ำ หรือครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมต่ำ การศึกษาคำ ความแตกต่างในจำนวนบุตร เป็นผลสะท้อนมาจากชนชั้นของบุคคล รวมทั้งขนบธรรมเนียมในครอบครัวและชีวิตแต่งงานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะมีความแตกต่างในจำนวนลูกที่มีและขนบธรรมเนียมต่าง ๆ เกี่ยวกับครอบครัวในการครองชีวิตของชนชั้นในสังคมเป็นผลมาจากค่านิยม และทัศนคติ

ชนชั้นของบุคคล ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลให้ครอบครัวมีจำนวนบุตรแตกต่างกันเท่านั้น ยังทำให้มีการอบรมสั่งสอนในวิธีที่แตกต่างกันอีกด้วย คนยากจน เช่น กรรมกร หรือชาวนา มักจะปล่อยให้ปลอญปละละเลยไม่เอาใจใส่ในความสะอาด และความเป็นระเบียบของบุตร ถ้ามีมหรสพตึกก็จะดูได้

อย่างสบาย พ่อแม่ไม่หวังห้าม ขาดการอบรมสั่งสอนในคุณภาพหรือมารยาททั่ว ๆ ไป พ่อแม่ มักจะปล่อยให้เด็กใช้กำลังในการต่อสู้รุกรานคนอื่น หรือตัดสินปัญหาต่าง ๆ เด็กจึงเติบโตมีแนวโน้มที่จะเป็นอันธพาล เป็นโจรหรือโสเภณีมากกว่าชนชั้นสูงกว่า เพราะขาดความรัก ความเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอนในคุณค่าและระเบียบแห่งชีวิต ลักษณะดังกล่าวตรงกันข้ามกับครอบครัวชนชั้นที่สูงกว่า เช่น ชนชั้นกลาง หรือชนชั้นสูง หรือครอบครัวที่พ่อแม่มีการศึกษาดี มักจะเคร่งครัดกับลูก เน้นหนัก ในการสร้างนิสัย รักความสะอาด ความสวยงาม รู้จักหน้าที่และรับผิดชอบตั้งแต่เยาว์วัย สิ่งเหล่านี้ ทำให้เด็กที่เติบโตขึ้นมาในแต่ละชนชั้นมีบุคลิกลักษณะที่ผิดแผกกันไป ทำให้วงจรแห่งความแตกต่างของ บุคคลเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ (7: 114-131)

จากการสำรวจวิจัยสภาพความเป็นอยู่และปัญหาความเดือดร้อนของผู้มีรายได้น้อยในแหล่ง เลื่อมโทรมของ เขตเทศบาลนครกรุงเทพฯ การศึกษาความต้องการและปัญหาเด็กวัยรุ่นในแหล่ง เลื่อม โทรม 4 แห่ง ได้แก่ แหล่งเลื่อมโทรมหลังตลาดเปรมประชา วัดลาดบัวขาว ถนนเจริญกรุง และ ใกล้สะพานมักกะสัน ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ รวมทั้งผลการศึกษาแหล่งเลื่อมโทรมสอง เตยของคณะ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผลทางสังคมที่ปรากฏ คือ

1. การศึกษา ส่วนใหญ่ของหัวหน้าครอบครัวมีการศึกษาระดับต่ำ คือ อ่านออกเขียนได้ ถึงประถม 4 67% สูงกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 1% ส่วนการศึกษาของผู้ที่มีอายุเกิน 15 ปีขึ้นไป ก็มีอัตราร้อยละที่ใกล้เคียงกัน แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่ของประชากรที่อยู่ในแหล่งเลื่อมโทรม มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ และผู้ที่มีความรู้ต่ำกว่าชั้นประถม 4 มีอยู่ถึง 42% ซึ่งในจำนวนกว่าครึ่ง หนึ่งเป็นผู้ที่อ่านไม่ออกเขียนไม่ได้

2. การอบรมเลี้ยงดู ชนชั้นต่ำมักปล่อยปละละเลยไม่เอาใจใส่ ขาดความรักความอบอุ่น และขาดการอบรมสั่งสอน เกี่ยวกับระเบียบและคุณค่าแห่งชีวิต

สำหรับชนชั้นกลางเป็นชนชั้นที่เพิ่มขึ้น เป็นชนชั้นที่ทุกประเทศต้องการให้มากที่สุด เพื่อเป็น การลดช่องว่างระหว่างคนยากจนกับคนที่มีเงินน้อยลง ชนชั้นกลางจึงเป็นชนชั้นที่อาจจะขยับฐานะมา จากชนชั้นต่ำ ดังนั้น จึงมีความใฝ่ฝันกันมาก ชนชั้นกลางมี 2 ระดับคือ ชนชั้นกลางค่อนข้างสูง ได้แก่ พากษาราชการขึ้นตรี โทเอก สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาชั้นสูงหรือปริญญาตรีเป็นอย่งน้อย อาจารย์

นักหนังสือพิมพ์ เลขาบุการ พวกนี้มักทำงานบริหารระดับกลาง หรืองานสำนักงาน รวมทั้งนักธุรกิจ หนายความ แพทย์ และเจ้าหน้าที่ของห้างร้านชั้นกลางทั่ว ๆ ไป อีกระดับหนึ่งคือ ชั้นกลางกอนข้างต่ำ ได้แก่พวกช่างฝีมือ นักเขียน ข้าราชการชั้นต่ำ นักธุรกิจซึ่งพอมียอกิน ชนชั้นกลางส่วนใหญ่ มักอาศัยอยู่ในเขตเมืองมีสภาพความเป็นอยู่ดีกว่าชนชั้นต่ำมาก อาจมีบ้านของตนเองหรือเช่าบ้านอยู่ แต่มักจะไม่อาศัยอยู่ในเขตเสื่อมโทรมเหมือนชนชั้นต่ำ

ชนชั้นสูง สำหรับประเทศไทยเรามีชนชั้นสูงน้อย พวกนี้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ มีชีวิตที่สุขสบาย ได้รับการศึกษาสูง อาชีพมีเกียรติ ตระกูลดี ได้แก่ รัฐมนตรี องคมนตรี นักการเมืองมีชื่อเสียง ปลัดกระทรวง อธิบดี นายพลทหาร ตำรวจ ผู้นำทางสังคม การค้า นักธุรกิจชื่อดัง มีอำนาจทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม อาจรวมทั้งการเมืองด้วย

ชนชั้นต่ำ ในสังคมเรามีชนชั้นต่ำจำนวนมากที่สุด ซึ่งนอกจากผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ ๆ แล้ว ยังมีชาวบ้านตามชนบทที่ห่างไกลความเจริญ ซึ่งไม่มีที่นา เป็นของตนเองต้องเช่านาผู้อื่นทำอีกจำนวนมาก ลัทธิของชนชั้นต่ำกับชนชั้นสูงจะตรงกันข้าม

ทั้งสามชนชั้นมีความแตกต่างกันไม่มากนัก แต่ชนชั้นกลางและชนชั้นสูงแตกต่างกับชนชั้นต่ำอย่างมาก เป็นความแตกต่างที่ทำให้เกิดชีวิตคนละชีวิตที่แทบไม่มีสิ่งใดเหมือนหรือร่วมกันเลย เช่น การอบรมเลี้ยงดูบุตร ครอบครัวยุคนชั้นกลางและชนชั้นสูง หรือครอบครัวยุคใหม่มีการศึกษาก็มีพื้นฐานดี มักจะเคร่งครัดกับลูก ๆ เน้นหนักในการสร้างนิสัย ความสะอาด ความสวยงาม รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ และมักมิให้ใช้อารมณ์สุรุ่ยสุร่าย (38: 23 - 25)

เป็นที่น่าสังเกตว่า ฐานะทางสังคมของบุคคลในสังคมไทยมักจะเป็นผลมาจากการรวมของปัจจัยหลาย ๆ อย่างเกี่ยวของกันไป เช่น การศึกษาสูง มักจะมีอาชีพที่มีเกียรติ มีความสำเร็จในหน้าที่การงานสูง ประสบความสำเร็จในอาชีพ ก็มักจะหมายถึงฐานะทางเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่งคั่ง ชนของบุคคลในสังคมไม่เพียงแต่ทำให้บุคคลผู้เป็นสมาชิกแตกต่างกันในอำนาจ ความมั่งคั่ง รายได้ อาชีพ การศึกษาเท่านั้น แต่ยังมี ความแตกต่างกันในแบบแผนแห่งชีวิต และการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ธรรมเนียม ทัศนะแห่งชีวิต ความแตกต่างเหล่านี้ได้มีผลกระทบกระเทือนต่อชีวิตบุคคลในแต่ละชั้น (7: 132)

ความแตกต่างระหว่างอาชีพของชนชั้นกลางและชนชั้นต่ำที่มีผลต่อการอบรมเลี้ยงดู

ความสัมพันธ์ของอาชีพกับระบบชั้นทางสังคมนั้น ถือเอาอาชีพของสามีเป็นหลัก แม้ว่าภรรยาจะทำงานนอกบ้าน แต่ก็เป็นการแสดงถึงตำแหน่งทางสังคมของสามีมากกว่าที่จะแสดงถึงตำแหน่งทางสังคมของครอบครัว โดยนัยนี้ รัศมีทางสังคมของภรรยาและบุตรขึ้นอยู่กับอาชีพของผู้เป็นสามีและผู้เป็นพ่อ โดยเฉพาะในสังคมเดี่ยว ซึ่งจะมีผลไปถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรของพ่อแม่ในวัยต้นหรือวัยทารก พ่อซึ่งทำงานนอกบ้านไม่มีเวลาได้ใกล้ชิดกับลูกมากนัก ดังนั้นภาระหน้าที่ในการเลี้ยงดูบุตรจึงตกอยู่กับผู้เป็นแม่มากกว่า (39: 76) แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กโตขึ้นพ่อแม่จึงมีความสำคัญต่อบุตรเท่า ๆ กัน เราต้องยอมรับว่า ความเข้าใจพ่อแม่มีความหมายสำคัญยิ่งในชีวิตของลูก ๆ พ่อแม่ยอมเป็นที่ปรึกษา และขอความคิดเห็นของลูกได้ (27: 15)

1. อาชีพของชนชั้นกลาง เป็นแบบฉบับของการค้นหาความคิด และสัญลักษณ์ส่วนบุคคล และต้องใช้ความเฉลียวฉลาดในการสัมพันธ์กับบุคคล ในขณะที่อาชีพของชนชั้นต่ำเป็นอาชีพที่มักใช้แรงกายมากกว่าความเฉลียวฉลาดหรือใช้ความคิด

2. งานของชนชั้นกลาง เป็นงานที่ผู้ทำงานค้นหาวิธีการและใช้การควบคุมภายในตนเองมากกว่างานของชนชั้นต่ำ ซึ่งเป็นงานที่ทำเป็นประจำและมีผู้ควบคุมที่เข้มงวด อาชีพของชนชั้นต่ำมักจะต้องทำกันเป็นทีม ในขณะที่งานของชนชั้นกลางเป็นส่วนบุคคลที่มีอิสระในตนเองมากกว่า

3. ความแตกต่างอีกประการคือ อาชีพของชนชั้นกลางต้องการผู้จบการศึกษาสูงกว่า เพราะ เป็นความสัมพันธ์ของบุคคลในลักษณะที่ซับซ้อนขึ้น

ความแตกต่างในเรื่องอาชีพเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงค่านิยมที่แตกต่างกันของบุคคลในระดับชั้นที่แตกต่างกัน ความแตกต่างในค่านิยมพื้นฐาน 2 ประการดังกล่าว โคน (Kohn) ใช้คำ 2 คำ แสดงถึงค่านิยม 2 ประเภท คือ เซลฟ-ไดเรกชัน (Self-direction) กับ คอนฟอร์มิตี

(Conformity)

ค่านิยมแบบ เซลฟ-ไดเรกชัน หมายถึง ค่านิยมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีการควบคุมมาจากภายในตัวเอง

ค่านิยมแบบ คอนฟอร์มิตี หมายถึง ค่านิยมที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่ต้องอาศัยกฎเกณฑ์จากภายนอก

ไรท์ (Wright) ชี้ให้เห็นว่า อาชีพของชนชั้นกลางส่วนใหญ่มักต้องการ เชล-
โตรีควิน) เนื่องจากชนชั้นกลางมักจะเน้นค่านิยมในเรื่องความสำเร็จ ความคิดริเริ่ม การยอม
ให้ทำตามความประสงค์ และอื่น ๆ ซึ่งค่านิยมต่าง ๆ เหล่านี้พ่อแม่พยายามปลูกฝังให้กับเด็ก ซึ่งตรง
กันข้ามกับอาชีพของชนชั้นกรรมกร ซึ่งเน้นการถ้อยตาม ดังนั้น ค่านิยมจึงมีความสัมพันธ์กับสถาน-
ภาพทางเศรษฐกิจและสังคม (40: 535-537)

ความแตกต่างของค่านิยมทั้ง 2 แบบดังกล่าว มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและ
เด็กอย่างไรนั้น ดูเวล (Duvall) ได้ไขข้อคิดเห็นว่า เราสามารถมองเห็นความแตกต่าง
ของค่านิยม 2 ประการในหมู่พ่อแม่ซึ่งปฏิบัติต่อกัน ๆ ไปในแนวทางที่ต่างกัน ซึ่งให้ชื่อพวกหนึ่งว่า
"แบบประเพณี" (Traditional) ส่วนอีกพวกหนึ่งเรียกว่า "แบบพัฒนาการ" (Develop-
mental)

ค่านิยมแบบประเพณี มักพบในพ่อแม่ชนชั้นกรรมกร และชนชั้นต่ำ เน้นในเรื่องการเชื่อฟัง
และการบังคับ

ค่านิยมแบบพัฒนาการ เน้นในเรื่องแรงจูงใจของเด็ก และพัฒนาการของการควบคุม
ตนเอง รูปแบบของค่านิยมเช่นนี้พบในพ่อแม่ที่เป็นชนชั้นกลาง การเน้นในเรื่องคุณสมบัติที่มาจาก
ตัวเอง เช่น มีความอยากรู้อยากเห็น และความคิดริเริ่มมากกว่าการถ้อยตามซึ่งมีสาเหตุมาจาก
ภายนอก (27: 27)

เคอคอฟ (Kerckhoff) ได้กล่าวถึงการวิจัยของโทน (Kohn) ว่า พ่อแม่ที่เป็น
ชนชั้นกรรมกรมักจะตัดสินพฤติกรรมของลูก ๆ ในรูปของผลที่เห็นทันที และยึดเอาคุณลักษณะภายนอก
ส่วนพ่อแม่ชนชั้นกลางมักจะมุ่งไปในเรื่องแรงจูงใจและทัศนคติที่ปล่อยให้เด็กแสดงออกได้เอง ซึ่งทั้ง 2
กรณีเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับตัวเด็ก เขาได้สรุปว่า การดำเนินชีวิตของชนชั้น
กลางมักอนุญาติและต้องการให้ลูก ๆ ได้ตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่การดำเนินชีวิตของชนชั้น
กรรมกรย้ำในเรื่องการใช้อำนาจและการถ้อยตามที่มาจาก การควบคุมจากภายนอก การย้ำในเรื่อง
การควบคุมตนเองของชนชั้นกลางมีผลถึงพัฒนาการทางจิตวิทยาของเด็ก นั่นคือ ช่วยสนับสนุนทั้งใน
ด้านอาชีพและระดับการศึกษาที่สูงขึ้น สนับสนุนให้มีความภูมิใจในความสำเร็จ ความเจริญรุ่งเรือง
และความพอใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ส่งผลถึงความคิดที่เป็นของตนเองอย่างสมบูรณ์ ในทางตรงกันข้าม

การเน้นในเรื่องการเชื่อฟังและการคล้อยตามของชนชั้นกรรมกร ที่ส่งผลถึงประสบการณ์ด้านอาชีพ และความเชื่อในระดับต่ำเกี่ยวกับการตัดสินใจและการเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งความคิดริเริ่มด้วย

เกี่ยวกับภาษา ก็เป็นสิ่งสำคัญในการอบรมสั่งสอนของพ่อแม่ ไม่เพียงแต่จะให้ความกระจ่างกับการกระทำบางอย่างที่พ่อแม่อนุญาตหรือไม่อนุญาตแก่บุตร แต่ยังบอกเหตุผลของการอนุญาตและไม่อนุญาตนั้น ๆ อีกด้วย การอธิบายโดยใช้เหตุผล เป็นสื่อความหมายตามค่านิยมของพ่อแม่ ลูก ๆ มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้หลักทั่วไปว่า สิ่งใดพ่อแม่อนุญาตให้ทำ ช่วยควบคุมพฤติกรรมของเด็กให้อยู่ในสายกลาง มีการกระทำที่เหมาะสม พ่อแม่ประพฤติปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และเด็กก็จะเกิดการยอมรับในการกระทำของพ่อแม่ โดยยึดเอาพ่อแม่เป็นแบบอย่าง การให้คำอธิบายกับการแสดงออกตามความรู้สึกแตกต่างกันในพฤติกรรมที่เป็นคำพูด หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งว่าการอธิบาย จะก่อให้เกิดผลสำเร็จในการติดต่อกับบุตร เด็ก ๆ จะคงได้รับการอธิบายหรือบอกกล่าวให้เข้าใจถึงหลักหรือการปฏิบัติตัวต่าง ๆ ทักษะของพ่อแม่ในการใช้ภาษาเพื่ออบรมสั่งสอนบุตร เป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในการถ่ายทอดค่านิยมให้กับบุตร และเช่นเดียวกันความเข้าใจในเรื่องภาษาของบุตรเป็นปัจจัยสำคัญในการที่บุตรจะพัฒนาตามความต้องการของพ่อแม่และคนอื่น ๆ สรุปว่า ความแตกต่างในการใช้ภาษากับบุตรเป็นสิ่งสำคัญพื้นฐานที่พ่อแม่มีอิทธิพลต่อบุตรและผลการปฏิบัติของบุตร (27: 47)

ในความหมายที่ง่าย ๆ อาจกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาที่ไพเราะละเอียด พ่อแม่มักจะชี้แจงเหตุผลต่าง ๆ แก่เด็กจนเป็นที่เข้าใจว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด และควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ แต่ในการใช้ภาษาที่จำกัด พ่อแม่จะเพียงแต่บอกกล่าวว่าจะทำอะไรอย่าทำสิ่งนี้ โดยไม่ได้ชี้แจงเหตุผลประกอบด้วย ปล่อยให้เด็กคิดสรุปเอาเอง ซึ่งอาจไม่ถูกต้องนัก เด็กอาจเกิดความเข้าใจไขว่เขวได้

เดอคอฟ ยังอ้างถึงการศึกษาของเบอร์นสไตน์ (Bernstein) ไว้ดีกว่า การใช้ภาษาแตกต่างกันในแต่ละชนชั้น คือ พ่อแม่ชนชั้นกรรมกรและชนชั้นต่ำ มักใช้ภาษาแบบจำกัดกับบุตร ส่วนครอบครัวชนชั้นกลางจะใช้ภาษาที่ไพเราะละเอียดมากกว่า แม้ว่าหลักฐานจะไม่ชัดเจนนัก แต่ก็มีตัวชี้ให้เห็นว่า การสังเกตการณ์ของเขาเกี่ยวกับความแตกต่างของชนชั้น มีความถูกต้องทั้งในอังกฤษและอเมริกา และยังมีการศึกษาของคนอื่น ๆ อีกหลายคนสนับสนุนแนวความคิดเกี่ยวกับภาษา เช่น

มีด (Mead) และปีเอเจ (Piaget) กล่าวว่า แบบของการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปในการรอบครัวของชนชั้นที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจของเด็ก ความเกี่ยวข้องระหว่างภาษาและความคิดแทบจะเรียกได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน เด็กจะสามารถพัฒนาความคิดและการวิเคราะห์ประสพการณ์ได้ด้วยตนเอง (27: 48)

วิธีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย เพราะการที่เด็กกล้าแสดงออกหรือกล้าแสดงความคิดเห็นหรือไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งที่พ่อแม่จะยอมรับหรือคิดอธิบายเหตุผลให้กับเด็กหรือไม่ การแสดงออกหรือการกระทำนั้น ๆ ผิดหรือถูกอย่างไร เช่น เกี่ยวข้องในกรณีการลงโทษเมื่อเด็กทำความผิด พ่อแม่ที่ใช้การลงโทษทางร่างกายเพียงอย่างเดียวกับพ่อแม่ที่ลงโทษและว่ากล่าวตักเตือนให้รู้ผิดรู้ถูกด้วย ย่อมมีผลต่อพฤติกรรมของเด็กในเวลาต่อมา

เฮลลอค (Hurlock) ได้อ้างถึงการศึกษานี้ของ โบม (Bohm) และ ฮาร์วิกเซอร์สต์ (Harvighurst) ว่า เด็กจากครอบครัวชั้นกลางจะพัฒนาความรู้สึกผิดชอบใจดีและเร็วกว่าเด็กจากครอบครัวชั้นต่ำและชั้นสูง และเด็กจะมีความรู้สึกผิดชอบมาคน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับแบบของการฝึกอบรมที่เด็กได้รับ ซึ่งสิ่งนี้แตกต่างไปตามกลุ่มชั้นสังคม (41 : 776) ซึ่งก็หมายความว่า เด็กจากครอบครัวในชนชั้นที่แตกต่างกัน ย่อมได้รับการอบรมสั่งสอนตลอดจนปลูกฝังค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป แม็คเซลเลน (Macellen) กล่าวว่า เนื่องจากคุณธรรมที่บิดามารดาขี้อึดย่อมมีผลไปถึงวิธีการที่บิดามารดาอบรมสั่งสอนบุตร (26: 686)

เคอคอฟ กล่าวถึง ข้อสรุปของโธมัสไว้ว่า เป็นความจริงที่ว่า ไม่ว่าจะระดับชั้นสังคมใด ประสพการณ์ในการทำงานของพ่อแม่ดูเหมือนจะมีความสำคัญต่อการแปรผันเกี่ยวกับค่านิยมของพ่อแม่ที่มีต่อบุตร ฉะนั้น ชั้นทางสังคมมีความสำคัญอย่างกว้างขวางต่อขบวนการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพราะมันมีความสัมพันธ์กันระหว่างระดับการศึกษาและตำแหน่งทางอาชีพกับค่านิยมในการอบรมเลี้ยงดูบุตร (27: 134)

ชนชั้นกับพฤติกรรมทางการเมือง

ลิปเซท (Lipset) ได้ทำการศึกษาไว้ในหนังสือ โพลิติคอลแมน (Political Man) และสรุปว่า ผู้มีรายได้น้อยเป็นบุคคลประเภทที่มีทัศนคติเชิงปฏิปักษ์ต่อประชาธิปไตยน้อยที่สุด นอกจากนั้น

ได้แก่ ผู้ที่มีการศึกษาสูง ฐานะทางอาชีพดี คนที่อยู่ในเขตเมืองใหญ่และผู้ที่เป็นสมาชิกองค์การที่ตนเข้าไปรวมในองค์การนั้นอย่างสมัครใจ ดังนั้น ลิปเสท จึงเสนอแนวความคิดที่ว่า คนรวย คนที่มีการศึกษาสูง มีฐานะทางสังคม คนเมืองหลวง หรือคนที่อยู่ในเมืองใหญ่ เท่านั้นที่สนับสนุนการปกครองแบบประชาธิปไตย ส่วนคนยากจน คนถ้อยการศึกษาก่อนมีฐานะทางสังคมต่ำต้อย คนในชนบท เป็นผู้ที่ทัศนคติที่ไม่สนับสนุนประชาธิปไตย (42: 107-108) แนวความคิดของลิปเสทนี้มีผู้ไม่เห็นด้วยเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม ทำให้เราสามารถมองเห็นถึงทัศนคติทางประชาธิปไตยในแง่ของการเมืองของชนชั้นที่แตกต่างกันได้ ซึ่งจะช่วยให้มองเห็นทัศนคติทางประชาธิปไตยในส่วนของการดำเนินชีวิต ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยเพื่อศึกษาดำเนินการและ การปลูกฝังอำนาจนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย ในเขตเมืองและเขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

1. กำหนดประชากรและ เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร
2. เลือกและสร้าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและ กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตเมืองและ เขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างในปี พ.ศ. 2529

การกำหนดขอบข่ายประชากร (Sampling Frame) ใช้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือน จำนวนเขตเทศบาลของแต่ละอำเภอ แต่ละจังหวัด จากหนังสือทำเนียบท้องที่: สถิติข้อมูล การปกครองส่วนภูมิภาค ปี 2527 ของกองปกครองท้องที่ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีจำนวนครัวเรือน 1,412,390 ครัวเรือน

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) ใช้สูตร

$$n = \frac{N}{1+Ne}2$$

เมื่อระดับแห่งความมีนัยสำคัญเป็น .05 ($\alpha = .05$)

เมื่อ n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดของประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เก็บรวบรวม

ได้จากกลุ่มตัวอย่างเท่าที่จะยอมรับได้ (43: 580)

สำหรับความคลาดเคลื่อนของข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างคิดเป็นร้อยละ 5 ($e = .05$) ไซขาดของตัวอย่างเท่ากับ 400 ครว้ เรือน แต่ผู้วิจัยได้เพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่างเป็น 442 ครว้ เรือน เพื่อให้ได้คุณภาพดีขึ้น

การจัดสรรขนาดของตัวอย่างให้แต่ละชั้นภูมิ ใช้วิธีกำหนดให้จำนวนตัวอย่างในแต่ละชั้นภูมิ เป็นปฏิกภาคกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในชั้นภูมินั้น ๆ (Proportional Allocation) หรือใช้สูตร

$$n_h = \frac{n}{N} N_h \quad ; \quad h = 1, 2, 3, \dots, L$$

เมื่อ	L	หมายถึง	จำนวนชั้นภูมิ
	n_h	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างในชั้นภูมิที่
	N_h	หมายถึง	ขนาดของประชากรในชั้นภูมิที่ (44: 112)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2529 จำนวน 4 จังหวัด การสุ่มตัวอย่างจังหวัด ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ได้จังหวัดที่ถูกสุ่มคือ นครราชสีมา อุบลราชธานี บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ

วิธีการสุ่มตัวอย่างครัวเรือน ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม แบ่งชั้นภูมิ (Stratified Cluster Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systemetic Sampling) โดยมีวิธีการดังนี้

1. แบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้นภูมิ ดังนี้

ชั้นภูมิที่ 1 ได้แก่ เขตเทศบาล ของจังหวัดต่าง ๆ (เขตเมือง)

ชั้นภูมิที่ 2 ได้แก่ พื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขตเทศบาลของจังหวัดต่าง ๆ (เขตชนบท)

2. วิธีการสุ่มตัวอย่างครัวเรือน

2.1 วิธีการสุ่มในชั้นภูมิที่ 1 มีวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 จากจังหวัดที่ถูกสุ่มคือ นครราชสีมา อุบลราชธานี บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ ปรากฏว่า จังหวัดนครราชสีมา มี 4 เขตเทศบาล คือ เทศบาลเมือง เทศบาลโนนสูง เทศบาลบัวใหญ่ และเทศบาลปากช่อง จังหวัดอุบลราชธานี มี 3 เขตเทศบาล คือ เทศบาลเมือง เทศบาลวารินชำราบ

และเทศบาลพิบูลมั่งสาร สำหรับจังหวัดบุรีรัมย์และศรีสะเกษ มีจังหวัดละ 1 เทศบาลคือ เทศบาลเมือง ผู้วิจัยกำหนดเขตเทศบาลเมืองของทุกจังหวัดเป็นเขตเทศบาลตัวอย่าง และสุมเทศบาลอื่น ๆ ของจังหวัดนครราชสีมา และอุบลราชธานี จังหวัดละ 1 เขตเทศบาล ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้เขตเทศบาลโนนสูง และ เขตเทศบาลวารินชำราบ ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 แต่ละเขตเทศบาลที่ถูกสุ่มในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มครัวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยให้จำนวนตัวอย่างในแต่ละเขตเทศบาล เป็นปฏิภาคกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในอำเภอที่มีเขตเทศบาลนั้น ๆ

2.2 วิธีการสุ่มในชั้นภูมิที่ 2 มีวิธีการดังนี้

ขั้นที่ 1 จากจังหวัดที่ถูกสุ่มทั้ง 4 จังหวัด มีพื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขตเทศบาลอยู่ทุกอำเภอ/กิ่งอำเภอของแต่ละจังหวัด ผู้วิจัยสุ่มอำเภอตัวอย่างมาจังหวัดละ 3 อำเภอ ยกเว้นจังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยสุ่มมา 4 อำเภอ รวมมีอำเภอทั้งสิ้น 13 อำเภอ ดังมีรายละเอียดดังนี้

ก. จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่อำเภอโนนสูง อำเภอจักรราช และอำเภอห้วยแถลง

ข. จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่อำเภอม่วงสามสิบ อำเภออำนาจเจริญ อำเภอพิบูลมั่งสาร

และอำเภอตระการพืชผล

ค. จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่อำเภอกระสัง อำเภอลำปลายมาศ และอำเภอสตึก

ง. จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่อำเภอราษีไศล อำเภออุทุมพรพิสัย และอำเภอกันทรารมย์

ขั้นที่ 2 แต่ละอำเภอที่ถูกสุ่มในขั้นที่ 1 ผู้วิจัยสุ่มตำบลตัวอย่างมา 1 ตำบล

ขั้นที่ 3 แต่ละตำบลที่ถูกสุ่มในขั้นที่ 2 ผู้วิจัยสุ่มครัวเรือนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยให้จำนวนตัวอย่างในแต่ละตำบล เป็นปฏิภาคกับจำนวนหน่วยทั้งหมดในอำเภอที่มีตำบลนั้น ๆ

รายละเอียดจำนวนครัวเรือนปรากฏในตาราง 5

เงื่อนไขครัวเรือนที่ตกเป็นตัวอย่าง คือ บิดา มารดา และบุตรอยู่ด้วยกัน และมีบุตรอายุอย่างน้อย 5 ปีขึ้นไป ดังนั้นในการเก็บข้อมูล ถ้าบ้านที่ตกเป็นตัวอย่างไม่ตรงตามเงื่อนไข ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากบ้านถัดไปแทน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาค่านิยม และการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง คือแบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน ซึ่งผู้วิจัยคัดเพลงมาจากแบบสอบถามใช้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนของ สุภา รัตนมาโร โดยมีบางข้อคัดออก บางข้อสร้างเพิ่มเติม และบางข้อเปลี่ยนแปลงคำบางคำใหม่ และคัดเพลงระดับความคิดเห็นของแบบมาตราส่วนประเมินค่าจาก 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉย ๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เหลือระดับความคิดเห็น 4 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยและ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เมื่อคัดเพลงแบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัย และผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล 4 คน นำไปทดลองใช้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและเขตชนบทของอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยผู้สัมภาษณ์แต่ละคนทดลองสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน 4 คน และให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นที่มีต่อแบบสัมภาษณ์ด้วย หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

เมื่อปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลอีก 4 คน นำแบบสอบถามไปทดลองใช้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับตัวอย่างที่จะใช้ศึกษา จำนวน 50 คน ประกอบด้วย หัวหน้าครัวเรือนในเขตเมือง ของอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 12 คน หัวหน้าครัวเรือนในเขตชนบท ของอำเภอม่วงสามสิบ และอำเภอตระการพืชผล จำนวนอำเภอละ 19 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.84

ในการคำนวณหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาใช้สูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

เมื่อ r_{tt} = ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

s_i^2 = ความแปรปรวนของคำถามข้อที่ i

s_t^2 = ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

n = จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม (45: 138)

ลักษณะของแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพของหัวหน้าครูวีเรียน ลักษณะคำถามเป็นแบบกำหนดคำตอบให้
เลือก มี 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นความรู้สึกของหัวหน้าครูวีเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาคำนิยมแบบ
ประชาธิปไตย ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 32 ข้อ จำแนกเป็นคำถาม
พฤติกรรมเชิงบวก 16 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 12, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29 และ 30
และคำถามพฤติกรรมเชิงลบ 16 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 27, 28,
31 และ 32

ตอนที่ 3 เป็นความรู้สึกของหัวหน้าครูวีเรียน ซึ่งผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษาการปลูกฝัง
คำนิยมแบบประชาธิปไตย ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มี 19 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ติดต่อและเลือกผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเลือกนักศึกษาระดับปริญญาตรี
วิชาเอกการวัดผลการศึกษา ที่กำลังศึกษาอยู่และได้เรียนวิชาสถิติและการวิจัยเบื้องต้นมาแล้ว จำนวน
4 คน จากนั้นได้ชี้แจงวิธีการสัมภาษณ์ ให้ศึกษาแบบสัมภาษณ์ วิธีบันทึกข้อมูล และฝึกการสัมภาษณ์
จนเป็นที่น่าพอใจ

2. วางแผนการเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยศึกษาเส้นทางการเดินทางจากแผนที่

วิธีดำเนินการสำรวจครูวีเรียน

ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 8 มีนาคม
2529 ถึงวันที่ 23 เมษายน 2529 โดยเดินทางไปติดต่อกับกำนันจนเป็นที่เข้าใจแล้ว จึงดำเนินการ
สำรวจครูวีเรียน โดยสัมภาษณ์หัวหน้าครูวีเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำนิยมและการปลูกฝังคำนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย
ในเขตเมืองและเขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามลักษณะของคำตอบ
ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะคำตอบแบบกำหนดคำตอบให้เลือก ซึ่งเป็นตอนที่ 1 ของแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัย
ดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

1.1 แจกแจงความถี่ของแต่ละตัวเลือกในข้อคำถาม

1.2 หาค่าร้อยละ

1.3 นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. ลักษณะคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า ในตอนที่ 2 ของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการ
ศึกษากาณนิยมแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 แจกแจงความถี่แต่ละระดับความเห็น โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของแต่ละข้อ
คำถาม ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิธีให้น้ำหนักคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่าแต่ละข้อ ในการศึกษา
กาณนิยมแบบประชาธิปไตย

คำตอบ	คะแนน พฤติกรรมเชิงบวก	คะแนน พฤติกรรมเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	1
เห็นด้วย	3	2
ไม่เห็นด้วย	2	3
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	4

2.2 หาค่าน้ำหนักคะแนนของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

2.3 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังตาราง 2

ตาราง 2 วิธีแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า
แต่ละองค์ประกอบในการศึกษากาณนิยมแบบประชาธิปไตย

ความหมาย	ค่าเฉลี่ยคะแนน
สูง	3.00 - 4.00
ปานกลาง	2.00 - 2.99
ต่ำ	1.00 - 1.99

2.4 หากค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายองค์ประกอบ

2.5 นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

3. ลักษณะคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า ในตอนที่ 3 ของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นการศึกษาการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์คล้ายกับตอนที่ 2 ของแบบสัมภาษณ์ดังนี้

3.1 แจกแจงความถี่ของแต่ละระดับความเห็น โดยกำหนดค่าน้ำหนักคะแนนของแต่ละคำถาม ดังนี้ คือ

ก. คำถามข้อ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 15, 16 และ 17 ให้คะแนน 5, 4, 3, 2 และ 1 สำหรับคำตอบ ก, ข, ค, ง และ จ ตามลำดับ

ข. คำถามข้อ 4, 12, 14, 18 และ 19 ให้คะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 สำหรับคำตอบ ก, ข, ค, ง และ จ ตามลำดับ

3.2 หากค่าน้ำหนักคะแนนของแต่ละองค์ประกอบ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด 6 องค์ประกอบ

3.3 หากค่าเฉลี่ย และแปลความหมายตามเกณฑ์ ดังตาราง 3

ตาราง 3 วิธีแปลความหมายจากค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมของคำตอบแบบมาตราส่วนประเมินค่า แต่ละองค์ประกอบในการศึกษาการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย

ความหมาย	ค่าเฉลี่ยคะแนน
สูง	3.68 - 5.00
ปานกลาง	2.34 - 3.67
ต่ำ	1.00 - 2.33

3.4 หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายองค์ประกอบ

3.5 นำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าร้อยละ

2. หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ \bar{X} = ค่าเฉลี่ยของคะแนน

N = จำนวนหัวหน้ากรวยเรียงทั้งหมด

f = ความถี่ของคำตอบ

x = ค่าของน้ำหนักคำตอบ

$$\sum fX = \text{ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับคะแนน (46: 94)}$$

3. หาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (s) โดยใช้สูตร

$$s = \sqrt{\frac{N \sum fX^2 - (\sum fX)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ s = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$$\sum fX^2 = \text{ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสองของคะแนน (46: 96)}$$

4. ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของข้อมูลสองชุด โดยการทดสอบค่า t โดย

ใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ

$$\begin{aligned} \bar{x}_1 &= \text{ค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อมูลชุดที่ 1} \\ \bar{x}_2 &= \text{ค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อมูลชุดที่ 2} \\ s_1 &= \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของข้อมูลชุดที่ 1} \\ s_2 &= \text{ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของข้อมูลชุดที่ 2} \\ n_1 &= \text{จำนวนคะแนนของข้อมูลชุดที่ 1} \\ n_2 &= \text{จำนวนคะแนนของข้อมูลชุดที่ 2} \quad (47: 77) \end{aligned}$$

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาคำนิยมและการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. กฎีหลังทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน (ตาราง 4 - 7)
2. ค่านิยมแบบประชาธิปไตย (ตาราง 8 - 11)
3. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย (ตาราง 12 - 15)

1. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกฎีหลังทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน ผู้วิจัยเสนอโดยการคำนวณหาค่าร้อยละดังนี้

ตาราง 4 จำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามเพศและเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย	เขตเมือง		เขตชนบท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	89	58.55	173	59.66	262	59.28
หญิง	63	41.45	117	40.34	180	40.72
รวม	152	100	290	100	442	100

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง คือเป็นชาย ร้อยละ 59.28 และเป็นหญิงร้อยละ 40.72

เมื่อพิจารณาหัวหน้าครัวเรือนในเขตเมือง และเขตชนบทพบว่า ทั้งเขตเมืองและเขตชนบท หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นชาย คือร้อยละ 58.55 และ 59.66 ตามลำดับ

ตาราง 5 จำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามจังหวัดที่อยู่ และเขตที่อยู่อาศัย

จังหวัดที่อยู่ เขตที่อยู่อาศัย	เขตเมือง		เขตชนบท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
นครราชสีมา	43	28.29	90	31.03	133	30.09
อุบลราชธานี	41	26.97	74	25.52	115	26.02
บุรีรัมย์	29	19.08	64	22.07	93	21.04
ศรีสะเกษ	39	25.66	62	21.38	101	22.85
รวม	152	100	290	100	442	100

จากตาราง 5 แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 30.09 อยู่ในจังหวัด นครราชสีมา รองลงมาร้อยละ 26.02 อยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี

เมื่อพิจารณาแยกเป็นเขตเมืองและเขตชนบท พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัด นครราชสีมา คือร้อยละ 28.29 และ 31.03 ตามลำดับ รองลงมาอยู่ในจังหวัดอุบลราชธานี คือ ร้อยละ 26.97 และ 25.52 ตามลำดับ

ตาราง 6 จำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอาชีพและ เขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย อาชีพ	เขตเมือง		เขตชนบท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับจ้าง	34	22.37	46	15.86	80	18.10
ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าขาย	44	28.95	55	18.97	99	22.40
ทำการเกษตร	5	3.29	105	36.21	110	24.89
รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ	50	32.89	63	21.72	113	25.56
อื่น ๆ	9	5.92	14	4.83	23	5.20
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	10	6.58	7	2.41	17	3.85
รวม	152	100	290	100	442	100

จากตาราง 6 แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 25.56 มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รองลงมาร้อยละ 24.89 มีอาชีพทำการเกษตร

เมื่อพิจารณาในเขตเมือง พบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 32.89 มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ รองลงมาร้อยละ 28.95 มีอาชีพปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าขาย

แต่เมื่อพิจารณาในเขตชนบทพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 36.21 มีอาชีพทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 21.72 มีอาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ

ตาราง 7 จำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามจำนวนบุตร และเขตที่อยู่อาศัย

เขตที่อยู่อาศัย	เขตเมือง		เขตชนบท		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนบุตร						
1 - 2	82	53.95	111	38.28	193	43.67
3 - 4	46	30.26	105	36.21	151	34.16
5 - 6	17	11.19	49	16.89	66	14.93
7 - 8	4	2.63	13	4.48	17	3.85
มากกว่า 8	3	1.97	12	4.14	15	3.39
รวม	152	100	290	100	442	100

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 43.67 มีบุตร 1 - 2 คน รองลงมา ร้อยละ 34.16 มีบุตร 3 - 4 คน เมื่อพิจารณาในเขตเมืองพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่ หรือร้อยละ 53.95 มีบุตร 1 - 2 คน รองลงมา ร้อยละ 30.26 มีบุตร 3 - 4 คน และเมื่อพิจารณาในเขตชนบทพบว่า หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่หรือร้อยละ 38.28 มีบุตร 1 - 2 คน รองลงมา ร้อยละ 36.21 มีบุตร 3 - 4 คน

2. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกานินิยมแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยเสนอโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม โดยใช้ t - test

ค่านิยมแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยวัดโดยใช้องค์ประกอบต่าง ๆ 6 ประการ คือ

- 2.1 ความหวังใยในผู้อื่น (คำถามข้อ 1, 2, 3 และ 4)
- 2.2 ความมีใจกว้าง (คำถามข้อ 5, 6, 7, 8, 9, 10 และ 11)
- 2.3 การให้สิทธิเสรีภาพ (คำถามข้อ 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18 และ 19)
- 2.4 การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น (คำถามข้อ 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 และ 28)
- 2.5 การเคารพซึ่งกันและกัน (คำถามข้อ 29, 30 และ 31)
- 2.6 ความรับผิดชอบ (คำถามข้อ 32)

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย

องค์ประกอบ	\bar{X}	S	ระดับค่านิยม
1 ความหวังใยในผู้อื่น	3.35	0.66	สูง
2 ความมีใจกว้าง	3.04	0.77	สูง
3 การให้สิทธิเสรีภาพ	2.69	0.80	ปานกลาง
4 การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	2.98	0.77	ปานกลาง
5 การเคารพซึ่งกันและกัน	2.90	0.86	ปานกลาง
6 ความรับผิดชอบ	2.70	0.80	ปานกลาง
รวม	2.94	0.81	ปานกลาง

จากตาราง 8 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย ข้อ 1 และ 2 อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อ 3, 4, 5 และ 6 อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันแล้วพบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง

องค์ประกอบ	\bar{x}	s	ระดับค่านิยม
1. ความห่วงใยในผู้อื่น	3.37	0.64	สูง
2. ความมีใจกว้าง	3.11	0.79	สูง
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	2.77	0.80	ปานกลาง
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	3.03	0.75	สูง
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	2.91	0.87	ปานกลาง
6. ความรับผิดชอบ	2.91	0.71	ปานกลาง
รวม	3.02	0.80	สูง

จากตาราง 9 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง ข้อ 1, 2 และ 4 อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อ 3, 5 และ 6 อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันแล้วพบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย
ในเขตชนบท

องค์ประกอบ	\bar{X}	S	ระดับค่านิยม
1. ความห่วงใยในผู้อื่น	3.34	0.67	สูง
2. ความมีใจกว้าง	3.00	0.76	สูง
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	2.64	0.78	ปานกลาง
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	2.87	0.79	ปานกลาง
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	2.90	0.86	ปานกลาง
6. ความรับผิดชอบ	2.59	0.82	ปานกลาง
รวม	2.90	0.81	ปานกลาง

จากตาราง 10 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขต
ชนบท ข้อ 1 และ 2 อยู่ในระดับสูง ส่วนข้อ 3, 4, 5 และ 6 อยู่ในระดับปานกลาง
เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันแล้วพบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยใน
เขตชนบทอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 11 เปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท

องค์ประกอบ	เขตเมือง		เขตชนบท		t
	\bar{X}	S	\bar{X}	S	
1. ความหวังใยในผู้อื่น	3.37	0.64	3.34	0.67	0.77
2. ความมีใจกว้าง	3.11	0.79	3.00	0.76	1.71*
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	2.77	0.80	2.64	0.78	1.64
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	3.03	0.75	2.87	0.79	2.09*
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	2.91	0.87	2.90	0.86	0.14
6. ความรับผิดชอบ	2.91	0.71	2.59	0.82	0.43
รวม	3.02	0.80	2.90	0.81	1.84*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 11 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยข้อที่ 1, 3, 5 และ 6 ของคนไทยในเขตเมืองและชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อที่ 2 และ 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันแล้วพบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนไทยในเขตเมืองมีค่านิยมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย ผู้วิจัยเสนอโดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มโดยใช้ $t - test$

การปลูกฝังค่านิยม ผู้วิจัยวัดโดยใช้ข้อคำถามต่าง ๆ 6 ประการคือ

- 3.1 ความหวังใยในผู้อื่น (คำถามข้อ 1)
- 3.2 ความมีใจกว้าง (คำถามข้อ 2, 3 และ 4)
- 3.3 การให้สิทธิเสรีภาพ (คำถามข้อ 5, 6, 7 และ 8)
- 3.4 การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น (คำถามข้อ 9, 10, 11 และ 12)
- 3.5 การเคารพซึ่งกันและกัน (คำถามข้อ 13 และ 14)
- 3.6 ความรับผิดชอบ (คำถามข้อ 15, 16, 17, 18 และ 19)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย

องค์ประกอบ	\bar{x}	S	ระดับการปลูกฝังค่านิยม
1. ความหวังใยในผู้อื่น	4.33	0.87	สูง
2. ความมีใจกว้าง	4.18	0.85	สูง
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	3.91	0.99	สูง
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	4.11	1.11	สูง
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	4.02	1.01	สูง
6. ความรับผิดชอบ	3.95	1.11	สูง
รวม	4.04	1.04	สูง

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยทุกข้ออยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันพบว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง

องค์ประกอบ	\bar{X}	S	ระดับการปลูกฝังค่านิยม
1. ความหวังใจในผู้อื่น	4.14	0.94	สูง
2. ความมีใจกว้าง	4.13	0.87	สูง
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	3.87	0.93	สูง
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	4.14	1.06	สูง
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	4.13	0.93	สูง
6. ความรับผิดชอบ	3.94	1.09	สูง
รวม	4.03	1.00	สูง

จากตาราง 13 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองทุกข้ออยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันพบว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย
ของคนไทยในเขตชนบท

องค์ประกอบ	\bar{X}	S	ระดับการปลูกฝังค่านิยม
1. ความห่วงใยในผู้อื่น	4.44	0.82	สูง
2. ความมีใจกว้าง	4.21	0.86	สูง
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	3.94	1.02	สูง
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	4.09	1.13	สูง
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	3.96	1.05	สูง
6. ความรับผิดชอบ	3.96	1.12	สูง
รวม	4.05	1.05	สูง

จากตาราง 14 แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบททุกข้ออยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันพบว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตาราง 15 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและ เขตชนบท

องค์ประกอบ	เขตเมือง		เขตชนบท		t
	\bar{x}	s	\bar{x}	s	
1. ความหวังใจในผู้อื่น	4.14	0.94	4.44	0.82	-3.33**
2. ความมีใจกว้าง	4.13	0.87	4.21	0.86	-0.92
3. การให้สิทธิเสรีภาพ	3.87	0.93	3.94	1.02	-0.93
4. การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น	4.14	1.06	4.09	1.13	0.46
5. การเคารพซึ่งกันและกัน	4.13	0.93	3.96	1.05	1.74*
6. ความรับผิดชอบ	3.94	1.09	3.96	1.12	-0.18
รวม	4.03	1.00	4.05	1.05	-0.20

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 15 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยข้อที่ 2, 3, 4 และ 6 ของคนไทยในเขตเมืองและชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนข้อ 1 และ 5 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (สำหรับข้อ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ด้วย)

เมื่อพิจารณาทุกองค์ประกอบรวมกันแล้วพบว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษากำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทย
2. เพื่อศึกษากำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง
3. เพื่อศึกษากำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท
4. เพื่อศึกษาการปลูกฝังกำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทย
5. เพื่อศึกษาการปลูกฝังกำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง
6. เพื่อศึกษาการปลูกฝังกำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท
7. เพื่อเปรียบเทียบกำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท
8. เพื่อเปรียบเทียบการปลูกฝังกำหนดนิยามแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขต

ชนบท

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ หัวหน้าครัวเรือนในเขตเมืองและเขตชนบทของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ปี พ.ศ. 2529 จำนวน 442 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Cluster Sampling) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) และการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systemetic Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนที่มีลักษณะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multicle Choice) และแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ซึ่งผู้วิจัยคัดแปลงมาจากแบบสอบถามใช้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนของสุภา รัตนมาโร
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูลได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการเดินทางที่ได้กำหนดไว้ ได้แบบสัมภาษณ์จำนวน 442 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ หาค่าเฉลี่ย หาสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ t ($t - test$) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพอสรุปได้ดังนี้

1. ภูมิหลังทั่วไปของหัวหน้าครัวเรือน

หัวหน้าครัวเรือนส่วนใหญ่มีลักษณะดังนี้คือ เป็นชาย (ร้อยละ 59.28) อยู่ในจังหวัด นครราชสีมา (ร้อยละ 30.09) มีอาชีพทำการเกษตร (ร้อยละ 25.56) และมีบุตร 1-2 คน (ร้อยละ 43.67)

2. ค่านิยมแบบประชาธิปไตย

2.1 ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยด้านความห่วงใยในผู้อื่น และด้านมีใจกว้าง อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยด้านความห่วงใยในผู้อื่น ด้านความมีใจกว้าง และด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยด้านความห่วงใยในผู้อื่น และด้านความมีใจกว้าง อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง

2.4 คำนียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง และเขตชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนไทยในเขตเมือง มีค่านียมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านียมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ค่านียมแบบประชาธิปไตยด้านความมีใจกว้าง และด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนไทยในเขตเมืองมีค่านียมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ส่วนด้านอื่น ๆ นั้น คนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทมีค่านียมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การปลูกฝังค่านียม

3.1 การปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง

3.2 การปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง

3.3 การปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับสูง ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า ทุก ๆ ด้านอยู่ในระดับสูง

3.4 การปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตย สรุปได้ว่า การปลูกฝังค่านียมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท ด้านความหวังใจในผู้อื่น และด้านการเคารพซึ่งกันและกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านความหวังใจในผู้อื่น คนไทยในเขตชนบทมีการปลูกฝังค่านียมมากกว่าคนไทยในเขตเมือง แต่ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน คนไทยในเขตเมืองมีการปลูกฝังค่านียมมากกว่าคนไทยในเขตชนบท ส่วนด้านอื่น ๆ นั้นคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทมีการปลูกฝังค่านียมแตกต่างกันอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. จากการพิจารณาความนิยมและการปลูกฝังความนิยมแบบประชาธิปไตย ทั้งกล่าวมาแล้วข้างต้น พบว่า

4.1 การปลูกฝังความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับสูง แต่ความนิยมแบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับปานกลาง

4.2 ทั้งการปลูกฝังความนิยม และความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง

4.3 การปลูกฝังความนิยมแบบประชาธิปไตยในเขตชนบทอยู่ในระดับสูง แต่ความนิยมแบบประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง

4.4 การปลูกฝังความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบท แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนแรกเป็นความนิยมแบบประชาธิปไตย และตอนหลังเป็นการปลูกฝังความนิยมแบบประชาธิปไตย

ตอนที่ 1 ความนิยมแบบประชาธิปไตย

1. ความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.94, s = 0.81$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของความนิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ความนิยมแบบประชาธิปไตย ด้านความหวังใจในผู้อื่น ($\bar{x} = 3.35, s = 0.66$) และด้านความมีใจกว้าง ($\bar{x} = 3.04, s = 0.77$) อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 2.98, s = 0.77$) ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 2.90, s = 0.86$) ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 2.90, s = 0.86$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 2.70, s = 0.80$) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความนิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทย หากได้รับการพัฒนาหรือการปลูกฝังมากยิ่งขึ้นอีกสักระยะหนึ่ง คาดว่าจะสามารถยกระดับจากปานกลางให้อยู่ในระดับสูงได้ ทั้งนี้โดยมีองค์ประกอบความนิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรได้รับการปลูกฝังตามลำดับ

ความสำคัญ คือ ด้านสิทธิเสรีภาพ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน และด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น

2. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.02$, $s = 0.80$) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยด้านความหวังไขในผู้อื่น ($\bar{x} = 3.37$, $s = 0.64$) ด้านความมีใจกว้าง ($\bar{x} = 3.11$, $s = 0.79$) และด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 3.03$, $s = 0.75$) อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 2.77$, $s = 0.80$) ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 2.91$, $s = 0.87$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 2.91$, $s = 0.71$) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง แต่ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของบางองค์ประกอบไม่ได้อยู่ในระดับสูงซึ่งควรจะต้องได้รับการปลูกฝัง ทั้งนี้องค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรได้รับการปลูกฝังตามลำดับความสำคัญคือ ด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน และด้านความรับผิดชอบ

3. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.90$, $s = 0.81$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนในเขตชนบทได้รับการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยมากยิ่งขึ้น หรืออาจได้รับความรู้ความเข้าใจในความหมายของประชาธิปไตย และมีวิถีทางของการดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตยสูงขึ้น โดยได้รับทราบจากการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่า ค่านิยมแบบประชาธิปไตยด้านความหวังไขในผู้อื่น ($\bar{x} = 3.34$, $s = 0.67$) และด้านความมีใจกว้าง ($\bar{x} = 3.00$, $s = 0.76$) อยู่ในระดับสูง ส่วนด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 2.64$, $s = 0.78$) ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 2.87$, $s = 0.79$) ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 2.90$, $s = 0.86$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 2.59$, $s = 0.82$) อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยใน

เขตชนบทหากได้รับการปลูกฝังมากขึ้นแล้ว คาดว่าจะสามารถยกระดับจากปานกลางให้อยู่ในระดับสูงได้ ทั้งนี้โดยมีองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรได้รับการปลูกฝังตามลำดับความสำคัญ คือ ค่านิยมรับผิดชอบ ค่านิยมให้สิทธิเสรีภาพ ค่านิยมสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น และค่านิยมการเคารพซึ่งกันและกัน

4. ค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนไทยในเขตเมืองมีค่านิยมสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบค่านิยมต่าง ๆ ของค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่าค่านิยมแบบประชาธิปไตยค่านิยมที่มีใจกว้าง และค่านิยมสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคนไทยในเขตเมืองมีค่านิยมแบบประชาธิปไตยสูงกว่าคนไทยในเขตชนบท ส่วนค่านิยมแบบประชาธิปไตยค่านิยมอื่น ๆ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทให้มากยิ่งขึ้นต่อไปอีก และให้มากกว่าการปลูกฝังในเขตเมือง โดยมีองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรปลูกฝังโดยเร่งด่วน ตามลำดับความสำคัญคือ การสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น และค่านิยมที่มีใจกว้าง

ตอนที่ 2 การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย

1. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.04$, $s = 1.04$) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนไทย มีวิถีทางของการดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง

เมื่อพิจารณาองค์ประกอบค่านิยมต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่าทุกค่านิยมอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ค่านิยมห่วงใยในผู้อื่น ($\bar{x} = 4.33$, $s = 0.87$) ค่านิยมที่มีใจกว้าง ($\bar{x} = 4.18$, $s = 0.85$) ค่านิยมสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.11$, $s = 1.11$) ค่านิยมการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.02$, $s = 1.01$) ค่านิยมรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.95$, $s = 1.11$) และค่านิยมให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 3.91$, $s = 0.99$)

2. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองอยู่ในระดับสูง

($\bar{x} = 4.03, s = 1.00$) สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความห่วงใยในผู้อื่น ($\bar{x} = 4.14, s = 0.94$) ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.14, s = 1.06$) ด้านความมีใจกว้าง ($\bar{x} = 4.13, s = 0.87$) ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 4.13, s = 0.93$) ด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.94, s = 1.09$) และด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 3.87, s = 0.93$)

3. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 4.05, s = 1.05$)

ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบทอยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนในเขตชนบทมีวิถีทางการดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง ซึ่งเมื่อเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความห่วงใยในผู้อื่น ($\bar{x} = 4.44, s = 0.82$) ด้านความมีใจกว้าง ($\bar{x} = 4.21, s = 0.86$) ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น ($\bar{x} = 4.09, s = 1.13$) ด้านการให้สิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 3.94, s = 1.02$) ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน ($\bar{x} = 3.96, s = 1.05$) และด้านความรับผิดชอบ ($\bar{x} = 3.96, s = 1.12$)

4. การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกัน

อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมืองและเขตชนบทแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่า คนไทยไม่ว่าจะอาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือเขตชนบทต่างก็มีวิถีทางการดำเนินชีวิตตามหลักประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตเมือง โดยมีองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรเร่งดำเนินการ ตามลำดับดังนี้
 - 1.1 ด้านการให้สิทธิเสรีภาพ
 - 1.2 ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน
 - 1.3 ด้านความรับผิดชอบ
 - 1.4 ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น
2. ควรมีการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตยของคนไทยในเขตชนบท โดยมีองค์ประกอบค่านิยมแบบประชาธิปไตยที่ควรเร่งดำเนินการ ตามลำดับดังนี้
 - 2.1 ด้านความรับผิดชอบ
 - 2.2 ด้านการให้สิทธิเสรีภาพ
 - 2.3 ด้านการสนับสนุนให้แสดงความคิดเห็น
 - 2.4 ด้านการเคารพซึ่งกันและกัน
 - 2.5 ด้านความมีใจกว้าง
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้วัดค่านิยม และการปลูกฝังค่านิยมแบบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

1. รัฐศาสตร์แห่งประเทศไทย, สมาคม. มานุษยวิทยา จิตวิทยาสังคม สังคมวิทยา พัฒนาการ
ความคิดและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : เอราวิถ์การพิมพ์, 2521.
2. Hanighunst, Robert J. and Neuganton, Bernice L. Society
and Education. Boston : Allyn and Bacon, 1957.
3. Dinkmoger, Con C. Child Development : The Emerging Self. New
Delhi : Prentice-Hall of India Privata, 1967.
4. ละม้ายมาศ ศรีหัตต์ และจรรยา สุวรรณมณี อิทธิพลของสังคมต่อการพัฒนาการของเด็กที่ตำบล
นาป่า อำเภอมืองชลบุรี. พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา 2510.
5. Thompson, George G. Child Psychology : Growth Trends in
Psychological Adjustment 2nd ed. Boston : Houghton
Mifflin Company, 1962.
6. Carforth, F.W. "Values : An Essay Towards Classification."
Education Review 17 (June 1965) : 189.
7. ไพฑูรย์ เจริญแก้ว. ลักษณะสังคมไทย. พระนคร : เลียงเชียงจางเจริญ, 2513.
8. ยุทธ ศักดิ์เกษม. สังคมศาสตร์ : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับมนุษย์. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515.
9. Marginau, Henry. The Scientific Basis of Values Theory : New
Knowledge in Human Values. Edited by A.H. Maslow.
New York : Harper and Bross, 1958.
10. Kretch, David, Crutchfield, Richard S., and Ballachy, Egerton L.
Individual in Society. Tokyo : Kogakusha Company, 1962.
11. Rosenberg, M. Occupations and Values. Illinois : The Free Press,
1957.

12. Harding, D.W. Social Psychology and Individual Values. New York: Hutchinson's University Library, 1953.
14. Secord, Paul S., and Backman, Carl W. Social Psychology. New York : McGraw-Hill Book Company, 1964.
15. Mann, Leon. Social Psychology. Sydney : John Wiley and Sons, 1969.
16. พัทยา สายหู. โลกสมมติ. กรุงเทพมหานคร : ศิษย์สยาม, 2516.
17. สุเมธ สุภาลัย. "วิธีการส่งเสริมให้เกิดลักษณะประชาธิปไตยในโรงเรียน." วิทยาสาร 9 (สิงหาคม 2501) : 5.
18. จุไร ลียาภาศ. "การส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนมัธยม." วิทยานิพนธ์ไม่ตีพิมพ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2500.
19. Ketchum, Richard M. What is Democracy? New York : E.P. Dutton and Co., Inc., 1955.
20. World Book Encyclopedia. New York : Field Enterprises, 1955.
21. Brubacher, John S. Modern Philosophies of Education. New York: McGraw-Hill Book Company, 1960.
22. สาย ภาณุรัตน์. "ประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ." ประชาศึกษา 8 (มีนาคม 2509) : 461.
23. Michaelis, John U. Social Study for Children in a Democracy. New York : Prentice-Hall, 1953.
24. กรมสามัญศึกษา, หน่วยศึกษานิเทศก์, คู่มือนิเทศการศึกษาการสอนประชาธิปไตยภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2518.
25. Breckenridge, Marian Edgar. Child Development. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1955.
26. อมร รักษาสิทธิ์ และชัตติยา กรรณสูตร์. ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ. พระนคร : ศูนย์สมมติกรรมการขยายและการซื้อแห่งประเทศไทย, 2515.

27. Kerckhoff, Alan C. Socialization and Social Class. New Jersey: Prentice-Hall, 1972.
28. Koller, Marvin R. Families : A Multigenerational Approach. New York : McGraw-Hill Book Company, 1974.
29. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์. รายงานผลการวิจัยเรื่องลักษณะบางประการของสถาบันสังคมไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2519.
30. ไสว ศรีเมฆารัตน์. "การพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย." วารสารสังคมศาสตร์ 16 (เมษายน 2513) : 72.
31. สุธา จันทรเฒ. "เด็กกับการพัฒนาบุคลิกภาพ," วารสารแฉะแฉะ (พฤษภาคม - สิงหาคม 2510) : 5.
32. บรรพต วีระสัย. "การแบ่งช่วงชั้นของคน." แรงงานสัมพันธ์ 11 (พฤศจิกายน 2517) : 29.
33. สุกัตรา เพชรภูมิ. "ชนชั้นทางสังคมกับโรคจิต." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517.
34. Hollingshead, August B., and Redlich, Fredric C. Social Class and Mental Illness. New York : John Wiley and Sons, 1958.
35. บุญมา นครอินทร์. "การจัดลำดับชั้นทางสังคม การศึกษาหมู่บ้านขยาย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
36. Bredemeier, H.C., and Stphenson, R.M. The Analysis of Social System. New York : Rinehart and Winston, 1962.
37. Olsen, Marvin E. The Process of Social Organization. New York: Holt, Rinehart and Winston, 1968.
38. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. รายงานการสำรวจวิจัยทางสังคมสงเคราะห์บริเวณแหล่งเสื่อมโทรมท่าเรือคลองเตย จ.พระนคร, พระนคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.

39. วารุณี ปิณฑสันต์. จิตวิทยาครอบครัวและสวัสดิภาพเด็ก. กรุงเทพมหานคร :
เฉลิมชัยการพิมพ์, 2515.
40. Wright, James D., and Wright, Sonia R. "Social Class and
Parental Values for Children : A Partial Replication and
Expansion of the Kohn Thesis." American Sociological Review
41 (June 1976) : 535-537.
41. Hurlock, Elizabeth. Child Development. New York : McGraw-Hill
Book Company, 1964.
42. สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. รัฐศาสตร์ : สถานภาพและพัฒนาการ กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2521.
43. Yamane, Taro. Statistic : An Introductity Analysis. 2nd. ed.,
Tokyo : Hohn Weatherhill, Inc., 1970.
44. มนต์รี พิริยะกุล. เทคนิคการสำรวจด้วยกลุ่มตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แสงจันทร์,
2524.
45. บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ :
ห้างหุ้นส่วนจำกัดการพิมพ์พระนคร, 2524.
46. ประคอง วรรณสุตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ภาควิชาวิจัยการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. (อัดสำเนา)
47. วิเชียร เกตุสิงห์. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ, 2523. (อัดสำเนา)

ກາດສວກ

แบบสอบถามหัวหน้าครัวเรือน

ตอนที่ 1 โปรดทำเครื่องหมาย ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับข้อเท็จจริง

1. เพศ

- 1 ชาย
- 2 หญิง

2. จังหวัด

- 1 อุบลราชธานี
- 2 ยโสธร
- 3 สุรินทร์
- 4 ศรีสะเกษ
- 5 บุรีรัมย์
- 6 รอยเอ็ด
- 7 นครราชสีมา
- 8 ชัยภูมิ

3. เขตที่อยู่อาศัย

- 1 เขตเทศบาล
- 2 พื้นที่อื่น ๆ ที่ไม่ใช่เขตเทศบาล

4. อาชีพ

- 1 รับจ้าง
- 2 ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการค้าขาย
- 3 ทำการเกษตร
- 4 รับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
- 5 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- 6 ไม่ได้ประกอบอาชีพ

5. จำนวนบุตร

- 1 1 - 2 คน
- 2 3 - 4 คน
- 3 5 - 6 คน
- 4 7 - 8 คน
- 5 มากกว่า 8 คน

ตอนที่ 2 โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างทางขวามือที่ตรงกับความรู้สึกของท่าน
เพียงช่องเดียวในแต่ละข้อ

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<p>1. ค.ช.จิต ได้รับการอบรมสั่งสอนจาก พ่อแม่เสมอว่าให้เป็นคนเสียสละ มีจิตใจเอื้อเฟื้อ ดังนั้นทุกครั้งที่ ค.ช.จิต โดยสารรถประจำทางเขาจะให้ที่นั่งแก่เด็ก และคนชราเสมอ</p>				
<p>2. นายวิโรจน์ เห็นพฤติกรรมของ คช.จิต ที่มีความคิดว่าจะต้องอบรมลูก ๆ ของตน ให้เป็นอย่างดี คช.จิต ไหวงได้</p>				
<p>3. ในการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาลหรือพัฒนาหมู่บ้าน เช่น ทำถนน ซักบ่อน้ำ ครอบครัวยุคใหม่ มักจะร่วมมือด้วยเสมอ ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคทรัพย์หรือแรงงานเพราะเขาดีใจว่าเขาทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม</p>				
<p>4. โลกทุกวันนี้ต้องแข่งขันกัน ฉะนั้นบุคคลที่ทำทุกอย่างเพื่อตัวเอง โดยไม่สนใจในปัญหาและความต้องการของผู้อื่นนั้น เป็นบุคคลที่ไม่มาค่าหมิ่นแต่อย่างใด</p>				
<p>5. เมื่อลูก ๆ เสนอความคิดเห็นบางอย่าง ซึ่งพ่อแม่คิดว่าดีและเหมาะสม พ่อแม่ควรยอมรับ</p>				

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
<p>6. นายแดงเป็นหัวหน้าครอบครัวที่รับฟังความคิดเห็นของภรรยาและบุตรเสมอ เขาเชื่อว่าการเปิดโอกาสให้สมาชิกในครอบครัวได้แสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ดี และคิดว่าควรนำความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ครอบครัวของเขา</p>				
<p>7. ถ้ามีการเสนอความคิดเห็นกันเป็นกลุ่มความคิดเห็นของผู้ใดมีเหตุผลที่ดีที่สุดก็ควรนำเอาความคิดเห็นนั้นไปปฏิบัติ</p>				
<p>8. เมื่อเกิดการทะเลาะเบาะแว้งกันในครอบครัว พ่อแม่เป็นผู้มีอำนาจชี้ขาดในการตัดสินปัญหา</p>				
<p>9. เมื่อถูกไปมีเรื่องกับบุคคลอื่น พ่อแม่จะเป็นผู้ตัดสินแก้ปัญหาให้คุณแก่ฝ่ายเดียว</p>				
<p>10. นายมัน เป็นหัวหน้าครอบครัวที่นิยมการใช้อำนาจเด็ดขาด เขาไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของใครเลย เขาเชื่อว่าความคิดเห็นของเขาถูกต้องและดีกว่าความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ</p>				
<p>11. ครอบครัวนายเพชร เมื่อมีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้นในครอบครัว พ่อบ้านมักจะตัดสินใจด้วยตัวเองแต่ผู้เดียว เพราะถือเป็นเรื่องเนียมที่พ่อบ้านจะต้องตัดสินใจ</p>				

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12. รัตนามีสิทธิ์ในการเลือกคบเพื่อนได้ทั้งชายและหญิง ควบคู่กับการตัดสินใจของเธอเอง				
13. คำสั่งของพ่อแม่ เป็นคำสั่งที่เด็ดขาด ลูกจำต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดทุกครั้งไป				
14. ลูกควรทำตามคำสั่งของพ่อแม่ทุกประการไม่ว่าถูกหรือผิด เพราะถือว่าพ่อแม่เป็นผู้นำครอบครัว				
15. นายมั่ง เมื่อออกคำสั่งให้บุตรทำอะไรแล้ว เขามักจะต้องการให้บุตรหลานกระทำตามโดยไม่ขัดขืน แม้วาคำสั่งจะไม่ชอบด้วยเหตุผล				
16. ผู้เข่าวัยยอมตองเคารพเชื่อฟังผู้อาวุโสทุกครั้งไป เพราะผู้อาวุโสยอมมีประสบการณ์มากกว่า				
17. นายแก้ว เป็นพ่อที่ชอบใช้อำนาจกับบุตรหลานเสมอ ถ้าบุตรไม่ทำตามคำสั่งของเขา เขาจะลงโทษทันที				
18. วีณา มีเพื่อนมาก เมื่อเพื่อน ๆ ของวีณา มาเที่ยวที่บ้านวีณาจะนำของใช้ในบ้านหรือเครื่องใช้ในครัวแต่ละชิ้นไปใช้ได้ ต้องขออนุญาตจากพ่อแม่ก่อนเสมอ				

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
19. สามีจะคบเพื่อนชาย-หญิงคนไหนจะต้อง ได้รับความคิดเห็นจากพ่อแม่จน				
20. ลูกสามารถแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับ พ่อแม่ได้ โดยที่พ่อแม่ไม่ว่าอะไร				
21. พ่อแม่ควรส่งเสริมการแสดงออกตามความ คิดเห็นของลูก				
22. เมื่อลูกมีเหตุผล ลูกควรจะแสดงเหตุผล นั้นแก่พ่อแม่ได้อย่างตรงไปตรงมา				
23. สามี-ภรรยา ควรรับฟังความคิดเห็นของกัน และกัน				
24. นายอิน เป็นผู้ที่ชอบแสดงความคิดเห็น เขาเชื่อว่าผู้ใหญ่ที่ดีควรรับฟังความคิดเห็น ของผู้น้อย				
25. นายไฟ มีความคิดเห็นว่า แม่พอจะเป็น ผู้นำในครอบครัวแต่พอก็ควรรับฟังความคิด เห็นของสมาชิกในบ้าน ในเรื่องที่สำคัญ ๆ เขาจะไม่พอใจถ้าพ่อกำลังแม่และ ลูก ๆ อยู่ตลอดเวลา				
26. ครูยิ้ม เป็นครูที่เคร่งครัดต่อระเบียบมาก แต่ทุกครั้งที่ได้เด็ก ๆ แสดงความคิดเห็น โต้แย้งเขา เขาจะแสดงความพอใจอย่างมาก				

รายการ	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
27. การออกคำสั่งให้ลูกทำอย่างโน้นอย่างนี้ เป็นสิ่งที่ดี และควรกระทำอย่างยิ่ง				
28. นางคำ เป็นภรรยาที่เชื่อฟังคำสั่งของสามี ทุกประการ นางไม่เคยเสนอความคิดเห็น ใด ๆ แก่สามีเลย นางเชื่อว่าถ้าทำตาม สามีแล้ว ย่อมเป็นการถูกต้องเสมอ				
29. สามีภรรยา ต่างมีความสำคัญต่อครอบครัว พอ ๆ กัน				
30. หากสามีทำสิ่งใดไม่ถูกต้องภรรยาควร ตักเตือนได้				
31. สามีควรเป็นผู้มีความสำคัญที่สุดในครอบครัว				
32. ครอบครัวนายสุนใช้วิธีการเลี้ยงลูกแบบ เข้มงวดไม่เคยปล่อยตามใจ เพราะเขา เชื่อว่าการควบคุมลูกตั้งแต่เล็ก ๆ จะทำ ให้เด็กโตขึ้นเป็นคนดี				

ตอนที่ 3 โปรดทำเครื่องหมาย ○ ล้อมรอบตัวเลือกที่ตรงหรือใกล้เคียงกับความรู้สึกของท่าน
เพียงตัวเลือกเดียวในแต่ละข้อ

- ถ้าบุตรหลานของท่านมีโอกาสร่วมงานของโรงเรียน ท่านจะยินดีให้เขาร่วมงานของโรงเรียนใดหรือไม่
- ก ยินดีและให้มีส่วนร่วมทุกครั้ง
- ข ยินดีและให้มีส่วนร่วมเกือบทุกครั้ง
- ค ยินดีและให้มีส่วนร่วมเป็นบางครั้ง
- ง ไม่ค่อยยินดีและไม่อยากให้มีส่วนร่วม
- จ ไม่ยินดีและไม่ให้มีส่วนร่วมเลย
- เมื่อบุตรหลานของท่านเกิดมีปากเสียงกันด้วยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ท่านมีวิธีจะห้ามปรามบุตรหลานของท่านอย่างไร
- ก ฟังคำชี้แจงและพิจารณาความผิดตามเหตุผล
- ข ฟังคำชี้แจงและพิจารณาความผิดตามเหตุผล เกือบทุกครั้ง
- ค ฟังคำชี้แจงและพิจารณาความผิดตามเหตุผลในบางครั้ง
- ง ส่วนมากจะไม่ค่อยฟังแต่จะลงโทษ
- จ ไม่ฟังคำชี้แจง แต่ลงโทษทันที

3. ในกรณีที่ท่านอนุญาตให้บุตรหลานเลือกสถานที่เที่ยวได้และทุกคนต่างลงความเห็นว่าจะไปเที่ยวสถานที่แห่งหนึ่ง และมีอยู่เพียงคนเดียวที่ต้องการไปเที่ยวอีกแห่งหนึ่ง ท่านจะแก้ไขกรณีนี้ได้อย่างไร
- ก ทำตามความคิดเห็นของส่วนใหญ่ทุกครั้ง
- ข ทำตามความคิดเห็นของส่วนใหญ่ เกือบทุกครั้ง
- ค ทำตามความคิดเห็นของส่วนใหญ่ในบางครั้ง
- ง ส่วนมากไม่ทำตามความคิดเห็นของส่วนใหญ่
- จ ไม่เคยทำตามความคิดเห็นของส่วนใหญ่

4. ถ้าบุตรหลานทำความผิด ท่านใช้วิธีใดลงโทษ

- ก. ฆี่ยนตีและว่ากล่าวรุนแรงทุกครั้ง
- ข. ฆี่ยนตีและว่ากล่าวรุนแรงเกือบทุกครั้ง
- ค. ฆี่ยนตีและว่ากล่าวบางครั้ง
- ง. ส่วนมากไม่ฆี่ยนตี แต่จะว่ากล่าวตักเตือน
- จ. ไม่ฆี่ยนตีแต่ว่ากล่าวตักเตือนเฉย ๆ

5. สมมติว่า มีงานสนุกสนานระหว่างเพื่อน ท่านจะยอมให้บุตรหลานของท่านนำเครื่องใช้ในครัวหรือด้วยขามไปใช้หรือไม่

- ก. อนุญาตให้นำออกไปใช้ได้ทุกครั้ง
- ข. อนุญาตให้นำออกไปใช้ได้เกือบทุกครั้ง
- ค. อนุญาตให้นำออกไปใช้ได้เป็นบางครั้ง
- ง. ส่วนมากไม่อนุญาตให้นำออกไปใช้
- จ. นำออกไปใช้ไม่ได้เลย

6. ในเวลาท่านกำลังคุยสนุกสนานในครอบครัว ถ้าบุตรหลานเข้าไปฟังและชวนคุยด้วย ท่านพอใจที่จะรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ จากเขาหรือไม่

- ก. รับฟังทุกครั้ง
- ข. รับฟังเกือบทุกครั้ง
- ค. รับฟังบางครั้ง
- ง. ส่วนมากไม่รับฟัง
- จ. ไม่รับฟังเลย

7. สมมติว่า ท่านพาบุตรหลานของท่านไปซื้อของเล่นหรือเสื้อผ้า ท้ายเคยถามบุตรหลานหรือไม่ว่าอยากได้อะไร

- ก. ถามทุกครั้ง
- ข. ถามเกือบทุกครั้ง
- ค. ถามเป็นบางครั้ง
- ง. ส่วนมากไม่ถาม
- จ. ไม่เคยถามเลย

8. สมมติว่า ท่านตกลงจะพาบุตรหลานไปเที่ยว ท่านเคยให้โอกาสแก่บุตรหลานเลือกสถานที่เที่ยวหรือไม่

- ก. ให้โอกาสเลือกทุกครั้ง
- ข. ให้โอกาสเลือกเกือบทุกครั้ง
- ค. ให้โอกาสเลือกบางครั้ง
- ง. ส่วนมากไม่ให้เลือก
- จ. ไม่เคยให้เลือกเลย

9. เมื่อบุตรหลานท่านเกิดขัดแย้งกับเพื่อน และไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ท่านเองหรือพี่ ๆ ขอมมีส่วนร่วมแก้ปัญหา หรือร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย ท่านมีความเห็นอย่างไร

- ก. สมควรอย่างยิ่ง
- ข. สมควร
- ค. เฉย ๆ ไม่มีความเห็น
- ง. ไม่สมควร
- จ. ไม่สมควรอย่างยิ่ง

เมื่อท่านว่ากล่าวตักเตือนบุตร ท่านได้เข้มแข็ง
แสดงเหตุผลแก่บุตรด้วยหรือไม่

- ก ขี้ใจแรง เหตุผลด้วยทุกครั้ง
- ข ขี้ใจแรง เหตุผลด้วย เกือบทุกครั้ง
- ค ขี้ใจแรง เหตุผลเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนใหญ่ไม่ได้ขี้ใจแรง เหตุผล
- จ ไม่ได้ขี้ใจแรง เหตุผลเลย

ถ้าบุตรหลานของท่านไปซื้อของใช้
แต่ตัดสินใจไม่ได้ว่าจะเลือกชิ้นไหน
เขาจะขอคำแนะนำจากท่านได้หรือไม่

- ก ขอคำแนะนำได้ทุกครั้ง
- ข ขอคำแนะนำได้เกือบทุกครั้ง
- ค ขอคำแนะนำได้เป็นบางครั้ง
- ง ส่วนมากขอคำแนะนำไม่ได้
- จ ขอคำแนะนำไม่ได้เลย

ท่านมีความรู้สึกอย่างไร ถ้าบุตรหลาน
คนใดคนหนึ่งแสดงเหตุผลโต้แย้งท่าน

- ก ไม่พอใจอย่างยิ่ง
- ข ไม่พอใจ
- ค เฉย ๆ ไม่มีความเห็น
- ง ส่วนมากพอใจ
- จ พอใจอย่างยิ่ง

13. เมื่อบุตรหลานของท่านเกิดขัดแย้งกับเพื่อน และ
ไม่สามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ท่านคิดว่า
ท่านจะแก้ปัญหาให้กับบุตรหลานของท่านได้อย่างไร

- ก สอนให้บุตรมีความอดทนและรับฟังความ
คิดเห็นของเพื่อนทุกครั้ง
- ข สอนให้บุตรมีความอดทนและรับฟังความ
คิดเห็นของเพื่อน เกือบทุกครั้ง
- ค สอนให้บุตรมีความอดทน และรับฟังความ
คิดเห็นของเพื่อนบ้างในบางครั้ง
- ง ส่วนมากไม่ได้สอนให้บุตรรับฟังความ
คิดเห็นของเพื่อน
- จ ไม่สอนให้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนเลย

14. เมื่อน้องมีความคิดเห็นแย้งกับพี่ ในฐานะที่ท่านเป็น
พ่อแม่ ท่านจะตัดสินใจปัญหาโดยวิธีใด

- ก ใช้ความเป็นพี่ให้น้องยอมรับทุกครั้ง
- ข ใช้ความเป็นพี่ให้น้องยอมรับเกือบทุกครั้ง
- ค ใช้ความเป็นพี่ให้น้องยอมรับเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนมากฟังเหตุผลจากทั้ง 2 ฝ่ายก่อน
จึงตัดสินใจ
- จ ฟังเหตุผลจากทั้ง 2 ฝ่าย ก่อนตัดสินใจทุกครั้ง

15. ถ้าบุตรหลานของท่านอ่านหนังสืออ่านเล่น
ตลอดเวลา ทั้ง ๆ ที่วันรุ่งขึ้นจะสอบ ท่าน
จะวากล่าวและบังคับให้เขาเอาหนังสือ
อ่านเล่นไปเก็บหรือไม่

- ก วากล่าวและบังคับทุกครั้ง
- ข วากล่าวและบังคับเกือบทุกครั้ง
- ค วากล่าวและบังคับบ้างเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนใหญ่ไม่วากล่าวและไม่บังคับ
- จ ไม่วากล่าวและไม่บังคับเลย

16. เมื่อท่านไปธุระนอกบ้าน และให้บุตรหลาน
อยู่บ้านแทน แต่เมื่อกลับมาปรากฏว่า
บุตรหลานไม่อยู่บ้าน ท่านคิดว่าท่านจะ
ทำอย่างไร

- ก ตำหนิบุตรหลานทุกครั้ง
- ข ตำหนิบุตรหลานเกือบทุกครั้ง
- ค ตำหนิบุตรหลานบ้างเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนมากไม่ตำหนิ
- จ ไม่เคยตำหนิเลย

17. สมมุติว่า บุตรหลานของท่านหยิบของใช้
ของเพื่อนผิดมาจากโรงเรียน ท่านเห็นเขา
ท่านคิดว่าควรจะบอกกล่าวแก่บุตรหลาน
อย่างไร

- ก บอกให้รีบนำไปคืนโดยเร็วที่สุด
ทุกครั้ง
- ข บอกให้รีบนำไปคืนโดยเร็วที่สุด
เกือบทุกครั้ง

- ค บอกให้รีบนำไปคืนโดยเร็วที่สุดบางครั้ง
- ง ส่วนมากไม่ได้บอก
- จ ไม่เคยบอกเลย

18. ใครเป็นผู้กำหนดเวลาทำการบ้าน ดูหนังสือ
และพักผ่อนให้กับบุตรหลานของท่าน

- ก พ่อแม่เป็นผู้กำหนดทุกครั้ง
- ข พ่อแม่เป็นผู้กำหนดเกือบทุกครั้ง
- ค พ่อแม่เป็นผู้กำหนดเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนมากบุตรหลานกำหนดเอง โดยพ่อแม่
คอยให้คำแนะนำปรึกษา
- จ บุตรหลานกำหนดเองทุกครั้ง และพ่อแม่
คอยให้คำแนะนำปรึกษา

19. ในเวลาว่างจากการทำการบ้านหรือระหว่างปิด-
เทอม ถ้าบุตรหลานของท่านอ่านหนังสืออ่านเล่น
ท่านห้ามเขาหรือไม่

- ก ห้ามทุกครั้ง
- ข ห้ามเกือบทุกครั้ง
- ค ห้ามเป็นบางครั้ง
- ง ส่วนมากไม่ห้าม
- จ ไม่ห้ามเลย